

Ülevaade Euroopa Liidu toetuse taotlemisest ja kasutamisest valdades ja linnades

*Kuidas on Euroopa Liidu toetuse taotlemine ja
kasutamine valdades ja linnades sujunud?*

Ülevaade Euroopa Liidu toetuse taotlemisest ja kasutamisest valdades ja linnades

Kuidas on Euroopa Liidu toetuse taotlemine ja kasutamine valdades ja linnades sujunud?

Kokkuvõtte tulemustest

Mida me vaatasime?

Euroopa Liidu toetuse jagamise periood 2004–2006 on Eestis lõppemas ning uus periood 2007–2013 alanud. Riigikontroll leiab, et on õige aeg teha kokkuvõtte sellest, kuidas on kohalikes omavalitsustes sujunud Euroopa Liidu toetuse taotlemine ja kasutamine ning millised probleemid võivad neil toetustega seoses tekkida uuel perioodil. Riigikontroll ei hinnanud ülevaate koostamise käigus toetuse kasutamise õigus- ega sihipärasust omavalitsustes.

Ülevaates ei käsitleta kõiki Euroopa Liidu toetusi, kuna paljud neist laekuvad otse omavalitsustele ning nende üle Eestis keskselt arvestust ei peeta. Riigikontroll keskendub toetusele, mida antakse struktuuri-fondidest ja Ühtekuuluvusfondist ning kust omavalitsused on Eesti riigi kaudu saanud viimase nelja aasta jooksul taotleda kõige rohkem toetusi.

Ülevaate koostamisel kasutati peamiselt struktuuritoetuse registri andmeid ja 220 omavalitsuselt veebiküsitluse käigus saadud teavet.

Miks on see maksumaksjatele oluline?

Iga elanik peaks olema huvitatud sellest, et tema koduvallas või -linnas oleks joogivesi puhas; koolid, lasteaiad ja hooldekodud renoveeritud; teed ja tänavad heas korras; erinevaid külastus- ja vabaajavõimalusi; miljööd risustavad ohtlikud ehitised likvideeritud jms. Üheks võimaluseks on parandada vallas või linnas elukeskkonda Euroopa Liidu toel. See, kui hästi omavalitsused suudavad Euroopa Liidu toetust ära kasutada, sõltub paljuski sellest, kui aktiivselt nad toetust taotleavad ning kui edukalt toetusprojekte ellu viivad.

Perioodil 2004–2006 said omavalitsused (ilma neile kuuluvate äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühinguteta) struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist kokku ligikaudu 1 miljard krooni. Enamik sellest läks kohaliku sotsiaal-majandusliku ja keskkonna infrastruktuuri arendamiseks. Uuel perioodil on toetusvaldkonnad jäänud üldjuhul samaks, kuid summad on mitmekordistunud. Lisandunud on ka mõningaid uusi toetusvaldkondi.

Mida me leidsime ja järeldasime?

Olulisemad Riigikontrolli järeldused on järgmised:

- **Kohalikud omavalitsused on suhteliselt aktiivsed Euroopa Liidu toetuse taotlejad: enamikul (85%) on juba eelmisest perioodist toetuse taotlemise või ühisprojektide kaudu selle kasutamise**

kogemus. Toetuse taotlemise ja kasutamisega on hakkama saanud nii suured kui ka väikesed omavalitsused. Suurem osa neist sai toetust ühe projekti elluviimiseks. 27 omavalitsust said raha kolme või enama projekti jaoks.

- **Omavalitsused soovivad Euroopa Liidu toetust ka edaspidi aktiivselt taotleda.** Küsitluse käigus selgus, et peaaegu kõik omavalitsused kavatsesid uuel perioodil toetust taotleda. Kuna toetusvõimalused on laienenud, saab nüüd raha küsida ka see, kes eelmisel perioodil endale ühtki sobivat toetusmeetet ei leidnud. Samas on paljudel omavalitsustel huvi elamumajanduse ja transpordi valdkonna vastu, milleks nad kõik aga uuel perioodil toetust taotleda ei saa.
- **Euroopa Liidult saadud toetusraha ei jätku, et rahuldada omavalitsuste kõiki taotlusi, sest investeerimisvajadused on kordades suuremad.** Eelmisel perioodil soovisid omavalitsused infrastruktuuri investeeringuteks toetusmeetmete eelarves ettenähtust kokku kaks korda rohkem raha. Seetõttu ei rahuldatud pooltel omavalitsustel vähemalt ühte taotlust: kokku oleks 221 projekti elluviimiseks vajatud 934 miljoni krooni võrra toetust rohkem. Kuigi uuel perioodil toetussummad mitmekordistuvad, jäävad need siiski mitu korda alla omavalitsuste vajadustele.

Rahandusminister, siseminister regionaalministri ülesannetes ja keskkonnaminister selgitasid, et Euroopa Liidu toetused on mõeldud riigi enda ressursside täiendavaks rahastamiseks ning nende eesmärgiks ei saagi olla kõigi kohalike infrastruktuuriga seotud investeeringuvajaduste katmine. Ministrid märkisid, et eelkõige vastutavad omavalitsused oma investeeringute finantseerimise eest ise ning riik toetab nende elluviimist riigieelarve võimaluste ning seotud prioriteetide kohaselt. Lisaks rõhutas rahandusminister, et uuel perioodil on väga oluline osa struktuurivahendite meetmetest (ca 19 miljardit krooni) suunatud peajasjalikult omavalitsustele.

- **Nn pehmete projektide finantseerimiseks kasutatakse Euroopa Liidu tuge harvemini.** Kui eelmisel perioodil küsis koguni 185 omavalitsust toetust vähemalt ühe infrastruktuuri projekti jaoks, siis koolitus- ja arendustegevuse finantseerimiseks taotles raha vaid 19 omavalitsust. Kuigi edaspidi kavatsesid omavalitsused olla aktiivsemad, tunnevad nad peamiselt huvi vaid haldusvõimekuse suurendamisega seotud toetuse vastu.
- **Paljude omavalitsuste jaoks ei ole taotluste hindamine piisavalt läbipaistev.** Kõige rohkem nähti taotluste hindamisega seonduvaid probleeme seoses omavalitsuse investeeringutoetuste kava koostamisega. Selle põhjuseks võib olla asjaolu, et omavalitsuste eeltaotlusi hindavad mitmed osapooled, kellest ühelgi ei ole kohustust omavalitsustele põhjendada, miks nende projekte kavasse ei arvata. Nimetatud probleemi kinnitavad ka uue perioodi investeeringutoetuste kava koostamisel ilmnenud eriarvamused, millega omavalitsused ja hindajad on seadnud kahtluse alla eeltaotluste hindamistulemuste õigsuspärasuse. Seetõttu esitatakse investeeringutoetuse kava Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks mitmes jaos.

Siseminister regionaalministri ülesannetes on seisukohal, et omavalitsuse investeringutoetuste kava mitmes jaos Vabariigi Valitsusele esitamine ei viita läbipaistmatuse probleemile, vaid sellele, et taotlejad kasutasid vaidlustamisvõimalust. Minister kinnitas, et pärast investeringutoetuste kava aastateks 2007–2010 lõplikku kinnitamist analüüsitakse kava koostamise toiminguid, et ilmnenuid probleemide alusel (sh läbipaistvusega seonduvad) kava järgmise voo ru tingimusi täiendada.

- **Omavalitsused on Euroopa Liidu toetuse kasutamisega siiani hästi hakkama saanud.** Nii omavalitsustes korraldatud kontrollide kui ka Riigikontrolli küsitluse põhjal võib öelda, et enamikul neist ei esinenud toetusprojektide elluviimisel suuri probleeme. Kontrollide käigus on tuvastatud vaid väiksemaid puudusi. Kuigi kontrollitud on enamikku toetust saanud omavalitsusi, on suuremaid rikkumisi tuvastatud vaid neljas omavalitsuses. Neilt on toetust tagasi nõutud ca ühe miljoni krooni ulatuses.
- **Omavalitsustel on probleeme omafinantseeringu tagamisega.** Seda märkis koguni 70% omavalitsustest. Piisava omafinantseeringu puudumine võib saada neile takistuseks nii uuel perioodil toetuste taotlemisel kui ka toetatud projektide elluviimisel. Enamik neist kavatseb edaspidi toetust taotleda koguni 4–7 infrastruktuuri investeringutega seotud meetme kaudu. Riigil ei ole enamiku meetmete puhul kohustust hinnata, kas omavalitsused on võimelised tagama omafinantseeringu.

Rahandusminister, keskkonnaminister ning haridus- ja teadusminister selgitasid, et struktuuritoetuse seaduse kohaselt on omavalitsus kohustatud ise tagama omafinantseeringu olemasolu. Samas märkis rahandusminister, et on oluline, et taotluse rahuldamise otsusele eelneb asjaomase omavalitsuse finantsvõimekuse igakülgne analüüs. Sellega vähendatakse projektide mitterealiseerimise riske.

Siseminister regionaalministri ülesannetes märkis, et Ettevõtlu se Arendamise Sihtasutusel kui rakendusüksusel on võimalus kontrollida omavalitsuste finantsvõimekust andmebaasist, mis põhineb rahandusministeeriumi jooksvatel andmetel.

Riigikontroll leiab, et kuigi omavalitsus peab ise tagama omafinantseeringu olemasolu, ei pruugi ta alati objektiivselt hinnata oma võimalusi. Samuti puudub omavalitsuste finantsvõimekuse hindamiseks ühtne lähenemisviis. Kui aga omavalitsused ei oska enda finantsvõimekust ise hinnata ja seda ei analüüsi ka riik, siis võivad toetust saada omavalitsused, kes ei ole suutelised omafinantseeringut tagama. See omakorda seab ohtu toetuse kasutamise, mis võib kokkuvõttes viia omavalitsuselt toetuse tagasinõudmiseni.

Sisukord

Euroopa Liidu toetuse taotlemine ja kasutamine kohalikes omavalitsustes	5
Valdkonna ülevaade	5
Enamik KOVe ei saa toetust taotleda transpordi infrastruktuuri ja elamumajanduse arendamiseks	6
KOVid on toetuse taotlemisel suhteliselt aktiivsed	7
Taotluste hindamine pole KOVide jaoks piisavalt läbipaistev	9
Euroopa Liidult saadud raha ei jätku kõikide KOVide esitatud taotluste rahuldamiseks	10
Vajadus infrastruktuuri investeerida on kordades suurem kui eraldatud toetusraha	11
Mõnede toetusmeetmete vastu on väiksem huvi	15
Toetusprojektide elluviimine on suhteliselt hästi sujunud	16
Probleemid omafinantseeringuga seavad ohtu uuel perioodil Euroopa Liidu toetuse taotlemise ja kasutamise	17
Ülevaate käigus selgunud olulisemad probleemid ja ministrite vastused	21
Ülevaate iseloomustus	25
Riigikontrolli varasemad auditid Euroopa Liidu toetuste valdkonnas	27
Lisa A. Lisainfo omavalitsustele avatud ELi toetuse võimaluste kohta perioodil 2004–2006	28
Lisa B. Lisainfo omavalitsustele avatud ELi toetusmeetmetest perioodil 2007–2013	30
Lisa C. Euroopa Liidu toetuse taotlemise aktiivsus omavalitsustes maakonniti perioodil 2004–2006	33
Lisa D. Euroopa Liidu toetuse taotlemise ja elluviimise käigus omavalitsustel tekkinud probleemid	34
Lisa E. Omavalitsuste ettepanekud ja ministrite kommentaarid	35

Euroopa Liidu toetuse taotlemine ja kasutamine kohalikes omavalitsustes

Valdkonna ülevaade

1. Euroopa Liit (edaspidi ka EL) eraldab Eestile struktuuritoetust (edaspidi toetus), et toetada majanduse arengut ning vähendada seeläbi arenguerinevusi Euroopa regioonide vahel ning suurendada ELi kui terviku konkurentsivõimet maailmaturul.

Struktuurifondidest antakse peamiselt raha Euroopa Liidu eri piirkondade vahelise majandusliku ja sotsiaalse ebavõrdsuse leevendamiseks. Struktuurifondide toetusi jagati perioodil 2004–2006 Eesti riikliku arengukava alusel.

Ühtekuuluvusfondist rahastatakse suuri keskkonna- ja transpordinvesteeringuid. Perioodil 2004–2006 jagati fondi raha keskkonna- ja transpordistrateegiate alusel.

Uuel perioodil (2007–2013) jagatakse struktuurifondide ja Ühtekuuluvusfondi raha ühtse riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia ja selle rakenduskavade alusel (elukeskkond, inimressursid ja majanduskeskkond).

Meede – Eesti riiklikus arengukavas ja struktuurivahendite strateegias seatud eesmärkide saavutamise abinõu, mille rahastamiseks on oma eelarve.

Eelmisel perioodil jagati struktuurifondide raha 28 meetme alusel. Uuel perioodil jagatakse struktuurifondide ja Ühtekuuluvusfondi raha ühtselt 95 meetme alusel.

Kas teadsite, et

perioodil 2004–2006 sai Eesti riik toetust struktuurifondidest 5,8 miljardit krooni ja Ühtekuuluvusfondist 6,7 miljardit krooni.

perioodil 2007–2013 saab Eesti riik toetust struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist kokku 53,3 miljardit krooni. Sellele lisandub eraldi toetus põllumajanduse, maaelu ja kalanduse valdkonda.

2. Viimase nelja aasta jooksul on kohalikud omavalitsused (edaspidi ka KOV) väljastpoolt Eesti riiki saanud kõige enam toetusi just EList. Riigikontroll keskendub käesolevas ülevaates nendele ELi fondidele, mis on KOVidele rahalises mõttes kõige olulisemad – **struktuurifondid** ja **Ühtekuuluvusfond** (edaspidi ka toetus). Ülevaate koostamise ajal on lõppemas Euroopa Liidu toetuse jagamise perioodi 2004–2006 (edaspidi eelmine periood) rahade kasutamine. Samas on juba alanud aastateks 2007–2013 (edaspidi uus periood) planeeritud toetuse jagamine. Kuna Riigikontroll soovis välja selgitada KOVidel esinevaid toetuse taotlemise ja elluviimisega seotud probleeme, siis käsitleb ülevaade neid toetusi, millega seoses on KOV saanud toetuse taotlemise ja/või elluviimise kogemusi. Ülevaade ei hõlma toetusi, mida on taotlenud ja/või saanud KOVile kuuluvad äriühingud, sihtasutused või mittetulundusühingud. Samuti ei käsitle ülevaade neid toetusi, kus KOV ei ole ise toetust taotlenud, kuid on kaudselt toetuse saaja (nt omavalitsusliitude jt asutuste korraldatud koolitused).

3. Struktuurifondidest oli KOVidel koos riigiasutuste, mittetulundusühingute, sihtasutuste ja ettevõtetega võimalus toetust taotleda 7 erineva **meetme** kaudu (vt lisa A). KOVid, kes ise toetust taotlesid, said nendeks meetmeteks eraldatud summadest 240 projektile toetust 31% ulatuses ehk ca 769 miljonit krooni (vt tabel 1). Sellest summast on 31.03.2008. a seisuga veel välja maksmata ligikaudu 100 miljonit krooni, kuna osa toetust saanud projektidest on veel lõpetamata.

4. Ühtekuuluvusfondi raha jagati projektipõhiselt. KOVid, kes ise taotlesid, said Ühtekuuluvusfondist toetust peamiselt keskkonna- ja projektide jaoks ca 237 miljoni krooni ulatuses (vt tabel 1). Lisaks taotlesid keskkonnatoetust ja said sellest suurema osa aga hoopis KOVide moodustatud äriühingud (ca 2,9 miljardit krooni). Transpordisektoriga seotud projektide ettevalmistustööde jaoks said KOVid toetust ca 65 miljonit krooni. KOVidele (ilma äriühinguteta) on Ühtekuuluvusfondist 31.03.2008. a seisuga välja maksmata ligikaudu 30 miljonit krooni, kuna osa toetust saanud projektidest on lõpetamata.

5. Uuel perioodil on KOVidel võimalus struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist toetust taotleda ja/või saada¹ 34 erineva meetme kaudu. Ülevaate koostamise ajaks ei olnud kinnitatud kõigile nendele meetmetele eraldatavaid summasid (vt lisa B).

¹ Programmide alusel jagatavat toetust ei saa KOVid ise taotleda, vaid saavad osaleda kaudselt erinevates tegevustes (nt messid, koolitused jne).

Tabel 1. Perioodil 2004–2006 struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist KOVidele avanenud toetusvõimalused ja toetust taotlenud KOVidele eraldatud toetused

Euroopa Liidu fondid ja meetmed	ELi toetuse suurus, miljonit krooni	KOVidele eraldatud ELi toetus		Toetust saanud KOVide arv
		Summa, miljonit krooni	Protsent fondi mahust	
Meede 1.1. Tööjõu paindlikkust, toimetulekut ja elukestvat õpet tagav ning kõikidele kättesaadav haridussüsteem	554,6	19,4	3	5
Meede 1.3. Võrdsed võimalused tööturul	373,5	46,7	6	10
Meede 1.4. Haldussuutlikkuse tõstmine	29,1	1,1	0	4
Meede 2.2. Ettevõtluse infrastruktuuri arendamise toetamine	147,2	2,2	0	4
Meede 4.2. Keskkonnainfrastruktuuri arendamine	149,9	97,2	13	42
Meede 4.3. Kutse- ja kõrghariduse ning seda toetava infrastruktuuri kaasajastamine	544,4	67,1	9	9
Meede 4.6. Kohalik sotsiaal-majanduslik areng	669,8	534,9	70	108
Struktuurifondid (SF) kokku	2468,5	768,6	100	127
Keskkonnasektor	3381,2	237,1	79	3
Transpordisektor	3332,7	64,8	21	6
Ühtekuuluvusfond (ÜF) kokku	6713,9	301,9	100	8
SF ja ÜF KOKKU	9182,4	1070,5²		128

Allikas: Rahandusministeerium ja struktuuritoetuse register 31.03.2008. a seisuga

Enamik KOVe ei saa toetust taotleda transpordi infrastruktuuri ja elamumajanduse arendamiseks

Kas teadsite, et

KOVid saavad perioodil 2007–2013 struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist toetust järgmistele valdkondadele:

- energiamajandus,
- turism,
- haridus,
- infoühiskond,
- keskkond,
- transport,
- piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng,
- tervishoid ja hoolekanne,
- tööhõive,
- haldusvõimekus.

6. Eelmisel perioodil said kõige rohkem toetust kohaliku sotsiaal-majandusliku arengu ja keskkonna valdkond. Uuel perioodil on suurem osa toetusvaldkondadest samaks jäänud. Täiendavalt saavad KOVid toetust näiteks transpordi (maanteed jms), energeetika (kaugkütte ning taastuvenergiaallikatest elektri- ja soojuse tootmise süsteemid jms), hoolekande (hooldekandeaustuste reorganiseerimine), infoühiskonna ja turismi arendamiseks.

7. Ülevaate koostamise käigus saadeti kõikidele KOVidele veebiküsimustik, millele vastas 220 KOVi. Selgus, et jätkuvalt on KOVidel suurem huvi just piirkondade tervikliku ja tasakaalustatud arengu (eelmisel perioodil kohalik sotsiaal-majanduslik areng) ja keskkonnaga seotud valdkonna vastu. Samas soovivad nad toetusi taotleda ka uute valdkondade (transport, infoühiskond, turism jms) jaoks (vt lisa B).

² Summa ei sisalda KOVide poolt moodustatud äriühingute, sihtasutuste, mittetulundusühingute kaudu saadud toetusi.

8. Koguni 101 KOVi sooviksid edaspidi saada toetust korterelamute energiasäästlikumaks muutmiseks. Kuigi uuel perioodil on asjakohane struktuurifondi meede („Energiasäästu arendamine elamumajanduses, sh korterelamute renoveerimine ja eluasemefondi kaardistamine – korterelamute renoveerimislaen”) avanemas, selgus käesoleva ülevaate koostamise käigus, et KOVid ei saa selleks otstarbeks toetust taotleda.

Kas teadsite, et

teeseaduse järgi peab riik andma kohalike teede hoiuks vähemalt kümme protsenti kütuseaktsiisist. Sellest lähtuvalt said KOVid riigilt 2008. aastal 670 miljonit krooni.

Transpordi vallas panustab riik eelkõige strateegilise tähtsusega transpordi arendamisse. Euroopa Liidu toetust saavad riiklikud maanteed, rongiliiklus jms.

9. KOVidel on suur huvi ka transporditoetuste vastu – eelkõige kohalike teede, tänavate, sildade jms jaoks sooviks toetust saada 63 KOVi. Eelmisel perioodil KOVid selleks toetust taotleda ei saanud (v.a külastusobjektidega seotud juurdepääsuteed). Samas on uuel perioodil selleks võimalik raha taotleda vaid Tallinnal ja Tartu linnal. Teistel KOVidel on võimalus piirkondade tervikliku ja tasakaalustatud arengu valdkonna raames toetust taotleda vaid külastusobjektidega seotud kergliiklusteede ehitamiseks ning teatud 15 KOVil säästva linnatranspordi arendamiseks.

Rahvastikuministri (majandus- ja kommunikatsiooniministri ülesannetes) selgitus: Majanduskeskkonna arendamise rakenduskvast tulenevalt on transpordi infrastruktuuri arendamise eesmärgiks riigi tähtsaimate transpordiinfrastruktuuri projektide elluviimine, pöörates peamiselt tähelepanu oluliste ühenduste arendamisele TEN-T võrgustikus [*Trans-Euroopa transpordivõrgustik*]. Tallinna ja Tartu linn saavad toetust taotleda, kuna nad on suurimad Eesti linnad, kus TEN-T võrgustiku teed põhjustavad asula läbimisel suuremaid transpordiprobleeme; need linnad on reaalselt võimelised Ühtekuuluvusfondi projekte kaasfinantseerima ja neid ka ellu viima; väiksemate kohalike omavalitsuste puhul (näiteks Pärnu ja Jõhvi) lahendatakse transpordiküsimused, sh linna läbiva TEN-T võrgustiku probleem, Maanteeameti kaasabil (toetuse saaja on Maanteeamet). Projektide olulisuse ja kalliduse tõttu on need kooskõlastatud Euroopa Komisjoniga investeringute kava koostamise etapis.

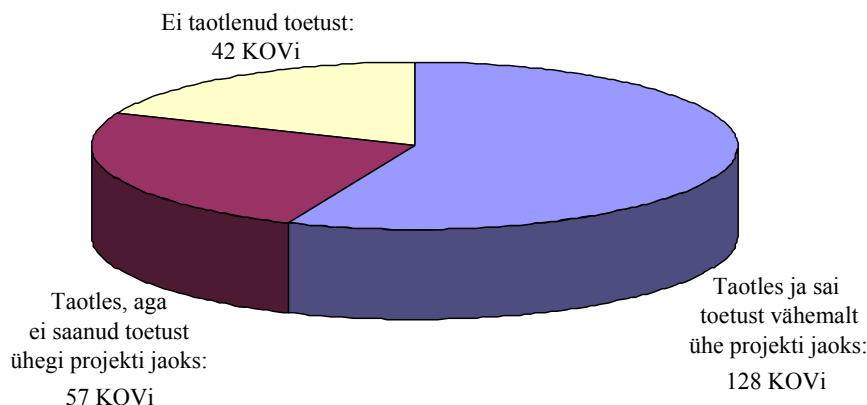
Elamumajanduse arendamise meetme „Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi tegemise ning ehitusprojekti koostamise toetamise tingimused ja kord” raames on planeerimisetapist alates kavandatud toetuse saajateks olnud korteriühistud, hooneühistud ja korteriomanike ühisused, meedet „Korterelamute renoveerimislaen” viib ellu SA KredEx ning kasusaajateks eelpool loetletu. Kohalikud omavalitsused ei saa nimetatud meetmetest toetust taotleda, sest meetmete eesmärgiks on korterelamute energiasäästlikkuse suurendamine, saavutamaks riigil lasuvat kohustust säästa energiat 9% lõpptarbija juures (vastavalt direktiivile 2006/32/EÜ, mis käsitleb energia lõpptarbimise tõhusust ja energiateenuseid). Energia lõpptarbimise tõhususe parandamine läbi eluasemefondi annab kõige suurema mõju, kuna ca 96% elamispindu on eraomandis.

KOVid on toetuse taotlemisel suhteliselt aktiivsed

10. KOVidel on üheks haldussuutlikkuse suurendamise võimaluseks osaleda aktiivselt ELi struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist eraldatud raha kasutamises. Samas saavad lisaks KOVidele taotleda ELi toetusi ka paljud riigiasutused, mittetulundusühingud, sihtasutused, äriühingud jne. Selleks et KOVidele antaks toetust, peab neil olema hea projektiidee ning samuti võime ise toetust taotleda ja projekte hiljem ellu viia.

11. Enamik KOVidest on olnud suhteliselt aktiivsed toetuse taotlejad: vähemalt korra on toetust ise taotlenud 185 KOVi ehk 81% (vt joonis 1).

Joonis 1. KOVide arv, kes perioodil 2004–2006 ise taotlesid ja/või said toetust³

Allikas: Rahandusministeerium ja struktuuritoetuse register 31.03.2008. a seisuga

Kas teadsite et

Eestis on 227 KOVi, kellest

- 152 on alla 3000 elanikuga;
- 43 on 3000 kuni 6000 elanikuga;
- 32 on üle 6000 elanikuga.

Ühisprojektid – projektid, kus lisaks toetuse taotlejale saavad toetust ka teised projektis osalejad.

12. Toetust ei taotlenud ise 42 KOVi, kellest peaaegu kõik olid alla 6000 elanikuga vallad. Kõige väiksema aktiivsusega olid Saare, Viljandi, Lääne ja Järva maakonna KOVid (vt lisa C). Toetust mittetaotlenud KOVidest vaid väike osa (8 KOVi) osales ühisprojektides ja sai seeläbi toetust – neil ei ole aga iseseisvat ELi toetuse taotlemise ja projekti elluviimise kogemust. KOVid nimetasid peamiseks mittetaotlemise põhjusteks, et toetusvõimalused ei vastanud nende vajadustele või puudus neil raha toetuse taotlemiseks ja projekti elluviimiseks (vt tabel 2).

Tabel 2. Toetuse mittetaotlemise põhjused

Toetuse mittetaotlemise põhjused	Vastanud KOVide arv	Protsent mittetaotlejatest (vastanutest)
Saadavad toetusevõimalused (toetuskeemid) ei vastanud vajadustele	10	24
Puudus raha toetuse taotlemiseks ja elluviimiseks (sh omafinantseeringuks, projektijuhtimiseks jne)	9	22
Toetuse taotlemise miinimummäär oli suurem kui projektide maksumus	6	15
Ei leidnud koostööpartnereid või ei saanud ühistoetluse esitamise osas kokkuleppele	6	15
Ei olnud toetust vaja (sh said vajadused kaetud muude allikate arvelt)	4	10
Ei olnud kursis toetusvõimalustega või puudusid taotluse koostamise/ toetuse elluviimise oskused	2	5

Allikas: Riigikontrolli küsitlus

³ Joonis ei sisalda KOVide moodustatud äriühingute, sihtasutuste, mittetulundusühingute kaudu taotletud ja saadud toetusi.

13. Mitmed KOVid märkisid, et oleksid juba eelmisel perioodil soovinud toetust taotleda vabaajakeskuste ja spordirajatiste (sh rahva- ja kultuurimajad, raamatukogud, spordiväljakud jms) arendamiseks ning esmatasandi tervishoiuteenustega seotud infrastruktuuri objektidele (sh päevakeskused, hooldekodud, sotsiaalelamud, lastekodud jms), kuid see polnud sobiva meetme puudumise tõttu võimalik. Uuel perioodil on KOVidel võimalik toetust taotleda kõigi nende objektide jaoks. Samas võib uuel perioodil mitmete KOVide jaoks takistuseks kujuneda eelkõige omafinantseeringu, projektijuhtimise ja/või jooksvate väljamaksete tegemiseks vajaliku raha puudus (vt ka p-d 40–45).

14. Küsitluse käigus selgus, et uuel perioodil on KOVide aktiivsus veelgi suurem, sest toetust plaanivad taotleda ka need, kes eelmisel perioodil seda ise ei teinud.

Kas teadsite, et

enamik KOVe (125) kasutas taotluste ettevalmistamisel väliste konsultantide abi.

15. Nii eelmisel kui ka uuel perioodil ei valmista toetuste taotluste ettevalmistamine suuremale osale KOVidest erilist probleemi. Kusjuures probleeme ei näe ka need KOVid, kes varem pole toetust taotlenud. Enamik KOVidid jõuab ettenähtud ajaks taotlused ette valmistada, ei pea taotluste vormistamist raskeks ja erilist probleemi pole ka info kättesaamisega (vt lisa D). Need KOVid, kes taotlemist pidasid liiga bürokraatlikuks ja raskeks, leidsid, et taotlusvorme ja juhendmaterjale võiks lihtsustada jne (vt KOVide ettepanekuid koos ministrite kommentaaridega lisast E). Kõige rohkem valmistas KOVidele muret hoopis see, kuidas nende taotlusi hinnatakse.

Taotluste hindamine pole KOVide jaoks piisavalt läbipaistev

16. Küsitluse käigus selgus, et uuel perioodil on KOVide hulgas rohkem neid, kes näevad kõige suuremat probleemi taotluste hindamises (vt lisa D). Eriti mainiti seda seoses meetmega, mille kaudu rahastatakse kohaliku omavalitsuse investeringutoetuste kava (edaspidi KOIT-kava) elluviimist. Eelmise perioodi kohta märkis 60 KOVi, et nad nägid probleeme KOIT-kava koostamise ehk eeltaotluste menetlemise protsessis. Kõige rohkem mainiti, et taotluste hindamine ei olnud piisavalt läbipaistev (sh ei olnud projektitaotluste valikukriteeriumid piisavalt selged).

KOIT-kava alusel jagati eelmisel perioodil toetust meetme „Füüsilise elukeskkonna arendamine” kaudu ja uuel perioodil meetme „Kohalike avalike teenuste arendamine” kaudu.

Uuel perioodil koostatakse KOIT-kava kahes osas: perioodideks 2007–2010 ja 2010–2013.

Mitmed osapooled, kes koostavad KOIT-kava, on järgmised:

1. rakendusasutus – Siseministeerium;
 2. rakendusüksus – Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS);
 3. vastava valdkonnaga seotud teised ministeeriumid;
 4. maavalitsused;
 5. maakondlikud omavalitsusliidud;
 6. maakondlikud hindamiskomisjonid, kuhu kuuluvad maavalitsuste ametnikud, omavalitsusliitude ja kolmanda sektori esindajad;
 7. regionaalministri moodustatav üleriigiline ekspertkomisjon
 8. prioriteetse suuna seirekomisjon;
- KOIT-kava kinnitab Vabariigi Valitsus.

17. KOIT-kavasse saamiseks tuleb KOVIDel esitada eeltaotlused, mida hindavad **mitmed osapooled**, kellel on võrdne õigus hindamisprotsessis oma arvamust väljendada. Eeltaotluste puhul hinnatakse nende vastavust meetme tingimustes esitatud nõuetele, projekti vastavust erinevatele valikukriteeriumitele (projekti vastavust kohalikule maakondlikele arengudokumentidele, projekti jätkusuutlikkust ja mõju meetme eesmärkide saavutamisele, projekti vastavust ühishuvidetele jne), projektide valdkondlikku olulisust ja otstarbekust. Kui eeltaotlust ei arvata KOIT-kavasse, siis KOV toetust ei saa ning selle põhjustest teda kirjalikult teavitama ei pea.

18. KOVIDe arvamust kinnitab ka asjaolu, et 2008. aasta mai lõpus Vabariigi Valitsuse kinnitatud KOIT-kava aastateks 2007–2010 ei sisaldanud kõigi maakondade projekte⁴. Nende maakondade projekte ei kinnitatud korraga KOIT-kavasse, kuna Siseministeeriumile laekus mitmelt osapoolelt ja KOVilt eriarvamusi maakondlike hindamistulemuste kohta (nt objektide jätkusuutlikkuse ja investeringute otstarbekuse kohta). Siseministeeriumi selgituste kohaselt saab nende maakondade projektid kavasse nimetada siis, kui on tekkinud kindlustunne, et maakondlike eelistusnimekirjade koostamine ja hindamistulemused on õiguspärased ja adekvaatsed.

19. Hoolimata sellest, et KOVID näevad probleeme taotluste hindamises, ei esitanud nad uue perioodi toetuste jagamise planeerimisel oma ettepanekuid, kuidas muuta raha jagamine läbipaistvaks.

Siseministri (regionaalministri ülesannetes) selgitus: KOIT kava alusel eraldatav investeringutoetus on hetkel ainus riigieelarveline kohalike avalike teenuste infrastruktuuri toetusmehhanism, mille puhul objektide valiku aluseks on formaliseeritud hindamine maakondlikul tasemel. Loodud on reaalne vaidlustusmehhanism, millist võimalust, võrreldes eelmise perioodi KOIT kavaga, taotlejad seekord ka kasutasid.

Pärast KOIT kava 2007–2010 lõplikku kinnitamist viime läbi analüüsi kava koostamise protseduuride osas, et ilmnenuid probleemide alusel (sh. läbipaistvusega seonduvad) KOIT kava järgmise vooru tingimusi täiendada. Oleme valmis ka koos Riigikontrolli esindajatega kogu menetlusprotseduuri sellest aspektist läbi analüüsima. Siseministeeriumi ettepanekust lähtuvalt võeti k.a juunis Struktuuritoetuse seadusest välja säte, mis keelas ka avaliku iseloomuga projektide osas menetlusperioodi jooksul teavet avalikustada. Ei saa nõustuda toodud järeldusega, et asjaolud, mis tingisid siseministeeriumi poolt kava mitmes jaos Vabariigi Valitsusele esitamise, viitaksid nimelt läbipaistmatuse probleemile.

Euroopa Liidult saadud raha ei jätku kõikide KOVIDe esitatud taotluste rahuldamiseks

20. Kõiki esitatud taotlusi ei rahuldata. Taotlust ei rahuldata, kui taotleja, taotlus või taotluses toodud tegevused või kulutused ei vasta

⁴ Vabariigi Valitsuse 29.05.2008. a korraldus nr 241 ei sisalda Harju, Ida-Viru, Jõgeva, Lääne-Viru, Tartu ja Valga maakondade eelistusnimekirju. Ida-Viru ja Valgamaa projektid kinnitas Vabariigi Valitsus KOIT kavasse 19.06.2008.

õigusaktidega kehtestatud nõuetele. Alles nõuetele vastavaid taotlusi hakatakse sisuliselt (vastavalt määratud valikukriteeriumitele) hindama. Kui taotlusi esitatakse suuremas summas kui meetme maht, siis jäetakse rahuldamata need taotlused, mis kogusid hindamise tulemusena vähem punkte.

Kas teadsite, et

eelmisel perioodil rahuldati kohalike omavalitsuste 490 taotlusest vaid pooled.

21. Eelmisel perioodil toetust taotlenud 185 KOVist ei rahuldatud ühtegi taotlust 57 KOVil (vt joonis 1), kusjuures enamiku neist moodustasid alla 6000 elanikuga linnad ja vallad.

22. Eelmisel perioodil sai toetust 128 KOVi (vt joonis 1). Samas oli ka nende hulgas 37 KOVi, kellel mõnda taotlust ei rahuldatud. Seega kõigist toetust taotlenud KOVidest ei rahuldatud pooltel vähemalt ühte taotlust. Suurem osa neist ei leidnud ka muid finantseerimise võimalusi, et toetusest ilma jäänud projekte ellu viia. Näiteks märkis 65 vastajast vaid 7, et on kõik toetusest ilma jäänud projektid ellu viinud.

23. Riigikontrolli küsitlusest selgus, et vaid harva oli jäänud KOVi taotlus rahuldamata seetõttu, et see ei olnud vormistatud nõuetele vastavalt. Samas märkisid 41% toetuse taotluse mitterahuldamise põhjuseks, et taotlus ei vastanud hindamiskriteeriumitele (nt ei olnud kooskõlas meetme eesmärkidega, ei vastanud arengukavale ega olnud piisavalt prioriteetne). 37% küsimustikule vastanud KOVidest märkis, et rakendusastutustelt ja/või -üksustelt saadud vastusest ei olnud selgelt arusaadav, miks nende taotlusi ei rahuldatud.

Kas teadsite, et

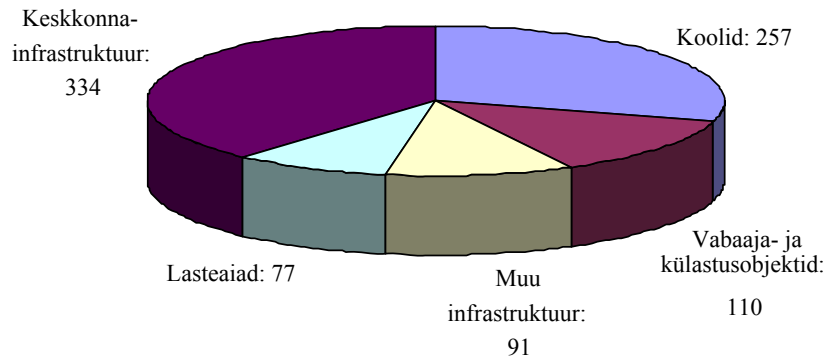
meetme määruste kohaselt peavad rakendusüksused taotlejad taotluse mitterahuldamise põhjustest kirjalikult informeerima (v.a KOIT-kava eeltaotlused).

Vajadus infrastruktuuri investeerida on kordades suurem kui eraldatud toetusraha

24. Kõik ELi toetust küsinud KOVid taotlesid toetust vähemalt ühe infrastruktuuri projekti jaoks. Eelmisel perioodil said 128 KOVi infrastruktuuri investeeringuteks kokku ca 940 miljonit krooni, mis moodustab enamuse KOVidele eraldatud toetusest. Kõige suurem osa toetusest läks kohaliku sotsiaal-majandusliku arengu ja keskkonna valdkonda (869 miljonit krooni).

25. Kohalikuks sotsiaal-majanduslikuks arenguks saadi toetust 535 miljonit krooni, millest läks suurem osa infrastruktuuri arendamiseks. Kõige enam said toetust koolid. Ülejäänud toetusest läks vabaaja- ja külustusobjektide, lasteaedade jm infrastruktuuri (nt tänavavalgustus, muuseumid, laululavad) arenguks. Keskkonna valdkond sai toetust 334 miljonit krooni, millest üle poole oli seotud jäätmemajandusega (sulgeti prügilaid ja käivitati jäätmejaamasid). Ülejäänud osa rahast läks veemajandusele, mille käigus rajati vee- ja kanalisatsioonirajatisi ning korrastati ja puhastati peamiselt kohalikke veekogusid (vt joonis 2).

Joonis 2. Perioodil 2004–2006 struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist kohalikuks sotsiaal-majanduslikuks arenguks ja keskkonna arenguks saadud toetused KOVides (miljonit krooni)⁵

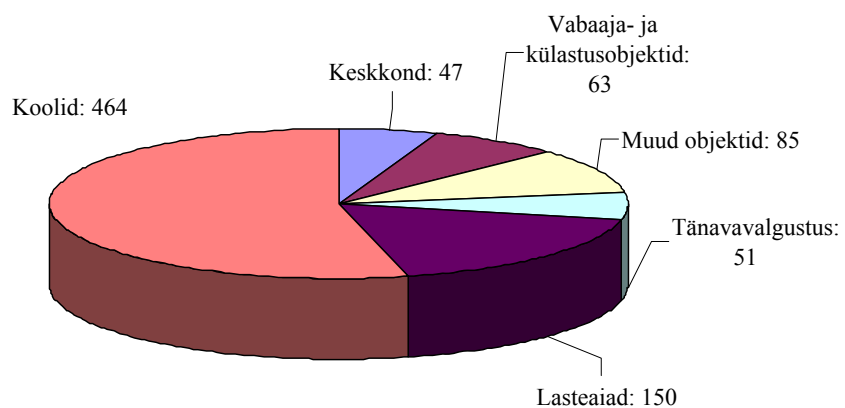
Allikas: Rahandusministeerium ja struktuuritoetuse register 31.03.2008. a seisuga

Kas teadsite, et

perioodiks 2004–2006 ettenähtud raha saab kasutada kuni 2008. a lõpuni, Ühtekuuluvusfondist tehakse väljamakseid kuni aastani 2010.

26. Samas esitati infrastruktuuri arendamiseks taotlusi märkimisväärselt suuremas summas: KOVidel jäi 241 infrastruktuuri projekti jaoks kokku saamata vähemalt 934 miljonit krooni. Näiteks ei rahuldatud eelmisel perioodil KOVide jaoks kõige olulisemates valdkondades – kohalik sotsiaal-majanduslik areng ja keskkond – pooli (201) infrastruktuuri projektidega seotud taotlustest, kokku ca 860 miljoni krooni ulatuses (vt joonis 3).

Joonis 3. Perioodil 2004–2006 KOVide esitatud taotlused, mida ei rahuldatud kohaliku sotsiaal-majandusliku arengu ja keskkonna valdkonnas (miljonit krooni)⁶

Allikas: Siseministeerium ja struktuuritoetuse register 31.03.2008. a seisuga

⁵ Summad ei sisalda KOVide moodustatud äriühingute, sihtasutuste, mittetulundusühingute kaudu saadud toetusi.

⁶ Vt eelmist

Kas teadsite, et

uuel perioodil 2007–2013 on Eestil võimalik kasutada aastas ligikaudu kaks korda enam ELi toetust kui varasematel aastatel.

Kui eelmisel perioodil oli kohaliku sotsiaal-majandusliku arenguga seotud investeeringuteks eraldatud kolmeks aastaks 670 miljonit krooni (vt tabel 1), siis uuel perioodil on samasse valdkonda (piirkondade terviklikuks ja tasakaalustatud arenguks) ette nähtud seitsmeks aastaks 6 miljardit krooni.

27. Hoolimata sellest, et uuel perioodil toetusvõimalused mitmekordistuvad, võib KOVidelt saadud teabe põhjal järeldada, et suur osa taotlustest jääb rahuldamata ka uuel perioodil. Küsitlusest selgus, et uuel perioodil kavatsevad peaaegu kõik (98%) KOVid toetust taotleda vähemalt ühe infrastruktuuri arendamisega seotud meetme alusel. Kuigi kõik KOVid ei osanud öelda esialgseid projektide elluviimiseks vajaminevaid toetussummasid, selgus sellest hoolimata, et olulisemates infrastruktuurimeetmetes ületavad KOVide soovid mitmekordselt meetmele kinnitatud mahtu (vt tabel 3).

Tabel 3. ELi toetuse suurus ja KOVide toetuse taotlemise plaanid neile olulisemate meetmete alusel perioodil 2007–2013

Valdkond/meetme nimetus	ELi toetuse suurus, miljardit krooni	Küsitluse andmed		
		KOVide arv, kes kavatsevad toetust taotleda (vt ka lisa B)	Vajatava toetuse summa märkinud KOVide arv	Vajatavad toetuse summad kokku, miljardit krooni
Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng, sh				
Kohalike avalike teenuste arendamine	2,254	172	105	2,485
Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine	1,549	174	107	2,534
Keskkonna infrastruktuur, sh				
Veemajanduse infrastruktuuri arendamine	6,4	185	127	6,198
Hariduse infrastruktuur, sh				
Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine	0,316	174	114	1,032

Allikas: Riigikontrolli küsimustik ja www.struktuurifondid.ee

Kas teadsite, et

KOVid kavatsevad perioodil 2007–2013 taotleda Euroopa Liidu toetust infrastruktuuri investeeringuteks kokku kümnetes kordades rohkem kui eelmisel perioodil.

28. Ülevaate koostamise ajaks selgus, et meetme „Kohalike avalike teenuste arendamine” alusel sooviti toetust saada kokku 3,9 miljardi krooni eest, mis on perioodiks 2007–2010 planeeritud mahust (ligikaudu 1,465 miljardit krooni) mitmekordselt suurem. Toetust saavate KOVide lõplik arv ei ole ülevaate koostamise ajaks veel selgunud. Samuti sooviti toetust saada märkimisväärselt rohkem meetme „Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine” raames, kust taotleti toetust kokku 1,3 miljardi krooni eest. Kuna meetme eelarve oli vaid 316 miljonit krooni (vt tabel 3), siis said toetust vaid 34 KOVi summas 290 miljonit krooni.

Keskkonnaministri selgitus: Meetmete toetusmahud kinnitatakse vastavalt Euroopa Liidu (EL) poolt Eestile eraldatavate vahendite mahule. Nimetatud eraldamise eesmärk ei ole katta kõiki kohalike infrastruktuuriga seotud investeeringuid, tegemist on EL poolse täiendava abiga, mis annab võimalusi enam planeerida ja teha investeeringuid.

Seega on väär eeldada, et meetmetele võimaldatud toetusmahud kataksid kõik vajadused.

Riigisiseses õigusüsteemis on erinevate valdkondade (nt jäätmekäitlus, veemajandus) kaupa määratud korraldus- ja arendamisnõuded ja nende nõuetekohase elluviimise eest vastutajad, kes on ühtlasi kohustatud ka vastavalt investeerima. Riigipoolne toetamine (sh struktuurivahenditest) toimub vastavalt olemasolevatele võimalustele ja seatud prioriteetidele. Struktuurivahendite programmiperioodiks 2007–2013 elukeskkonna arendamise rakenduskavas on toetusteks ette nähtud 25,149 miljardit krooni, sellest otseselt keskkonna- ja looduskaitse heaks 11,2 miljardit, millest suures osas on toetuse saajaks kohalikud omavalitsused. Näiteks veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri prioriteetset suunda kaasrahastatakse Ühtekuuluvusfondist kogumahus 9,8 mld krooni ning mahukaim osa sellest on ca 6,3 mld krooni, mis eraldatakse ainult kohalikele omavalitsustele veemajanduse infrastruktuuri arendamiseks. Seega Keskkonnaministeeriumi hinnangul on Eesti riik saavutanud struktuurivahendite saamisel ja valdkondade vahelisel jaotamisel elukeskkonna arendamise rakenduskava koostamise raames läbirääkimistel EL-ga head tingimused (võrreldes teiste liikmesriikidega) ning seda eriti kohalike omavalitsuste suhtes.

Siseministri (regionaalministri ülesannetes) selgitus: Kahtlemata on struktuuritoetuse vormis eraldatavad vahendid kohaliku omavalitsuse valdkondades oluliselt väiksemad vajadustest (2006. aastal rahandusministeeriumile esitatud hinnangulisest vajadusest ca 3 korda vähem). Kuid sama kehtib ka kõigi teiste valdkondade osas. Paraku on EL struktuuritoetus kõigis toetusvaldkondades mõeldud siseriiklike ressursside täiendamiseks, mitte nende asendamiseks (väga oluline ja kontrollitav on täiendavuse printsiip – siseriiklike vahendite hulk vastavate valdkondade investeeringutesse ei tohi struktuuritoetuse lisandumisel väheneda). Seega tuleb vajadused tagada ennekõike kohalike eelarvete omavahendite ja neid toetavate riigieelarveliste toetustega – neile lisanduvad kaasfinantseeringuna EL vahendid. Investeeringuvõimaluste piiratus on pea samaväärselt toetusvahendite mahuga sõltuvuses taotlejate omafinantseeringuvõimest. Väärib märkimist, et Eesti on läbirääkimiste käigus Euroopa Komisjoniga saavutanud kohaliku avaliku infrastruktuuri osas erandi – reeglina EL liikmesriikides üldhariduskoolide ja sotsiaaltoetuste investeeringuid SF vahenditest sellises vormis ei toetata.

Rahandusministri selgitus: Nõustume sellega, et riigi ja omavalitsusüksuste vajadused ületavad kasutada olevaid võimalusi ning struktuurivahendite maht on väiksem kui investeeringuvajadused Eesti Vabariigis, seda nii riigile, kohalikele omavalitsusüksustele kui ka ettevõtetele suunatud meetmete puhul. Eesti ei ole siinjuures erand – sarnane olukord on kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides. Struktuurivahendid on riigi ja kohalike omavalitsusüksuste jaoks täiendav rahastamine, mis võimaldab investeeringuid teha rohkem ja kiiremini ning seeläbi hoogustada ühiskonna arengut. Eelkõige on kohalike omavalitsusüksuste investeeringute finantseerimise eest vastutajad omavalitsusüksused ise ning riik toetab nende elluviimist vastavalt riigieelarve võimalustele ning seatud prioriteetidele.

Olukorras, kus võimalused jäävad vajadustele alla, on oluline prioriteetide seadmine. Struktuurivahendite programmiperioodiks 2007–2013 kavandati ühe prioriteedina kohalike omavalitsusüksuste infrastruktuuriinvesteeringute toetamine *ca* 6 miljardi krooniga. Meetmete, milles kohalikud omavalitsusüksused on võimalikud toetuse saajad, finantseerimise maht on *ca* 19 miljardit krooni. Seega väga oluline osa struktuurivahendite meetmetest on suunatud peaaesjalikult omavalitsusüksustele. Peame seda oluliseks abiks kohaliku elukeskkonna arendamisel.

Haridus- ja teadusministri selgitus: Kohaliku ja regionaalne arengu soodustamine on EL tõukefondide vahendite rakendamise üks olulistest eesmärkidest. Regionaalsuse aspekti on olulise kriteeriumina arvestatud projektitaotluste hindamisel. 2007. aasta oktoobris Euroopa Komisjoni poolt kinnitatud elukeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetide seadmisel arvestati ministeeriumite arengukavasid ning valdkondlikke arengukavasid. Rakenduskava koostamise töörühma olid kaasatud lisaks ministeeriumide ja tõukefondide vahendite rakendusüksuste esindajatele ka sotsiaalsete partnerite, sh omavalitsusliitude esindajad. Elukeskkonna arendamise rakenduskava on läbinud avaliku kommenteerimise. Seega on vahendite planeerimisel kohalike omavalitsuste tegelike vajadustega arvestatud.

Hariduse valdkonna infrastruktuuri vahendite planeerimisel on arvestatud siiski eelkõige riiklike arengukavadega hariduse valdkonnas. Samas on hariduse valdkonna riiklikes arengukavades arvestatud regionaalsusega, eriti oluliseks on seda peetud üldhariduse, kutsehariduse ja noorte huvitegevuse ja nõustamise valdkonnas. Prioriteetse suuna „Hariduse infrastruktuuri arendamine” eesmärgiks on kutsehariduse, hariduslike erivajadustega laste koolide, avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine. Kohalikel omavalitsustel on olnud võimalus esitada projekti kavandeid meetme määrustes kehtestatud tingimustel.

Mõnede toetusmeetmete vastu on väiksem huvi

Nn pehmed projektid on mitmesugused lihtsamad ja odavamad tegevused, mis ei ole seotud mahukate investeeringuprojektidega, vaid pigem inimeste arendamisele suunatud koolitus- ja arendusprojektidega.

29. Eelmisel perioodil oli KOVidel võimalus struktuurifondidest toetust taotleda ka **nn pehmete projektide** jaoks: tööturul võrdsete võimaluste loomiseks, haridussüsteemi arendamiseks ja haldussuutlikkuse tõstmiseks (vt tabel 1).

30. Kui infrastruktuuri investeeringuteks taotles toetust valdav osa KOVidest, siis nn pehmete projektide jaoks küsis raha vaid 19 KOVi. Üldjuhul oli tegemist suuremate, üle 6000 elanikuga KOVidega.

31. Kuigi alates 2006. aastast KOVides korraldatud Riigikontrolli auditite käigus on selgunud, et osal KOVidest on haldussuutlikkusega probleeme, ei esitanud ülejäänud 208 KOVi ühtegi taotlust nn pehmete projektide finantseerimiseks. Küsitluse käigus selgus, et nendest KOVidest 40%-l oleks olnud võimekust tegeleda rohkemal arvul toetusprojektidega. Samas ei selgunud ühtegi domineerivat põhjust, miks nad nn pehmete projektide jaoks raha ei taotlenud.

Kas teadsite, et

nn pehmete projektide arv (37) moodustas KOVide poolt toetust saanud kõikide projektide arvust vaid 15%.

32. Toetust sai 15 KOVi summas 67 miljonit krooni⁷. Kõige suurem oli huvi tööturu meetme vastu, mille raames KOVid käivitasid töötute aktiveerimiskeskuseid, korraldasid töötutele koolitusi ja tööharjutusi või koostasid uuringuid. Väiksem oli huvi haridussüsteemi arendamise (korraldati täiendkoolitusi ja koolituslaagreid, koostati õppekavasid) ja haldussuutlikkuse suurendamise (ametnikud käisid välismaal stažeerimas) vastu (vt tabel 1).

33. Küsitluse käigus selgus, et uuel perioodil on KOVide huvi nn pehmete projektide vastu kasvanud: 177 KOVi plaanivad seesugust toetust taotleda vähemalt ühe meetme kaudu. Mitte ühegi nn pehme projekti jaoks ei plaani toetust taotleda 43 KOVi, kellest enamiku moodustavad alla 6000 elanikuga vallad. Kõige suurem on huvi haldusvõimekuse suurendamise meetme vastu: töötajate koolituseks ja arendamiseks plaanib toetust taotleda üle poolte KOVidest ning juhtimissuutlikkuse parandamiseks pooled KOVid. Enamiku teiste nn pehmete projektidega seotud meetmete vastu tunneb huvi vaid väike osa (keskmiselt alla 20%) KOVidest (vt lisa B).

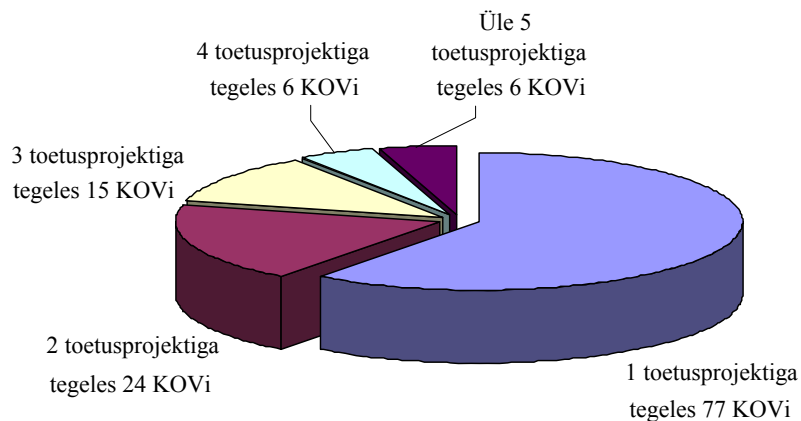
Toetusprojektide elluviimine on suhteliselt hästi sujunud

34. Eelmisel perioodil sai toetust 128 KOVi, neist 101 alla ja 27 üle 6000 elanikuga KOVid. Enamik toetust saanud KOVidest tegeles eelmisel perioodil 1–2 toetusprojektiga (vt joonis 4). Üle 5 toetusprojektiga jõudsid tegeleda vaid üksikud suuremad linnad.

Kas teadsite, et

alla 3000 elanikuga KOVide hulgas oli ka 6 sellist valda, kes suutsid eelmisel perioodil tegeleda 3–4 toetusprojektiga.

Joonis 4. Perioodil 2004–2006 erineval arvul toetusprojektidega tegelema KOVide arv⁸

Kas teadsite, et

ligikaudu kolmandik struktuurifondidest ise toetust taotlenud ja seda saanud KOVidest osales ka lisaks ühisprojektides mittetulundusühingute, sihtasutuste vms kaudu.

Allikas: Rahandusministeerium ja struktuuritoetuse register 31.03.2008. a seisuga

⁷ Lisaks said KOVid kaudselt osaleda nn pehmetes projektides, kus toetuse taotlejaks oli omavalitsusliit, Riigikantselei jt. Näiteks sai osa KOVide ametnikke osaleda nii välismaal stažeerimisel kui ka juhtimis- jms koolitustel.

⁸ Joonis ei sisalda KOVide moodustatud äriühingute, sihtasutuste, mittetulundusühingute kaudu toetust saanud projektide arvu.

35. Riigikontrolli küsitluse tulemusena selgus, et projektide arvust ei sõltunud see, kas KOVid oli toetustega tegelemiseks moodustatud vastav ametikoht/üksus või tegeleti nendega jooksvalt oma põhitöö kõrvalt. Enamikes toetust saanud KOVides (ca 65%) tegeleti toetustega jooksvalt oma põhitöö kõrvalt. Samas oli 1–2 projektiga tegelenud KOVidest kolmandikul moodustatud toetustega tegelemiseks vastav ametikoht/üksus. 3–4 projektiga tegelenud KOVidest oli juba pooltel olemas selline üksus/ametikoht. Projektijuhtimisteenust ostis sisse väiksem osa (37%) toetust saanud KOVidest.

Asutused, kes korraldavad kontrollid, on järgmised:

- Rahandusministeeriumi finantskontrolli osakond;
- rakendusasutuste ja -üksuste ja/või Euroopa Komisjoni audiitorid.

Toetuse kasutamist võib kontrollida ka Riigikontroll.

ELi toetust saanud projekte **kontrollitakse** kuludokumentide ja kohapealsete kontrollide ehk paikvaatluste käigus. Kõiki projekte ei kontrollita - kohapeal käiakse valikuliselt. Ühtekuuluvusfondist toetust saanud suuri projekte käiakse kõiki regulaarselt kontrollimas.

Kontrollide (auditite ja kohapealsete kontrollide) eesmärgiks on teha kindlaks, kas ELi toetusi on kasutatud eesmärgipäraselt ja kooskõlas õigusaktidega.

Kas teadsite et

kuludokumentide auditi käigus tuleb kontrollida viimase väljamakse tegemise hetkeks kõigist tegelikelt väljamakstud abikõlblikest kulutustest vähemalt 5%. KOVidele struktuurifondidest tehtud väljamaksetest on 31.03.2008. a seisuga kuludokumentide auditi käigus kontrollitud 18%.

Struktuurifondide perioodi 2004–2006 summasid, mida ei ole korrektselt kasutatud või mis on rikkumatelt tagasi nõutud, on veel 2008. a jooksul võimalik uute projektide elluviimiseks kasutada.

36. Enamik toetust saanud KOVidest märkisid, et nad ei ole siiani puutunud toetusprojektide elluviimise käigus kokku suuremate probleemidega. Samuti ei näe suurem osa neist uuel perioodil toetuse kasutamisega seotud probleeme. Väiksemal osal KOVidest oli eelmisel perioodil probleeme riigihangetega ning aruandlusega, mille osas nähakse eelkõige probleeme ka uuel perioodil (vt lisa D). Sarnaseid puudusi tuvastasid ka **asutused**, kes KOVides toetustega seonduvat **kontrollisid**.

37. 31.03.2008. a seisuga on KOVides tehtud kokku 156 kontrolli, millega on hõlmatud suurem osa (ca 70%) KOVidest. Läbivaid väiksemaid puudusi leiti keskmiselt iga kolmanda kontrolli käigus. Peamiselt olid need seotud raamatupidamisega (nt projektikulud ei olnud raamatupidamises selgelt eristatavad, kuludokumendid ei olnud korrektselt vormistatud, soetatud vara ei olnud arvele võetud), projektidokumentatsiooniga (nt polnud kõik vajalikud dokumendid leitavad, dokumentide säilitamine ei vastanud nõuetele), avalikustamisnõuete täitmisel (nt puudusid toetust saanud objektidelt vajalikud tähised), ajagraafiku järgimisega, riigihangetega ja mitte abikõlblike seadmete soetamisega. Kusjuures eelnimetatud puudused ei erine märkimisväärselt teiste toetusesaajate (nt riigiasutuste, ettevõtete, sihtasutuste) kontrollimisel tuvastatud puudustest.

38. Enamasti ei ole KOVides tuvastatud puudused olnud sellised, et riik oleks pidanud toetusraha tagasi küsima. 4 KOVi on pidanud riigile tagastama toetust kokku ligikaudu 1 miljon krooni, sh struktuurifondi 371 270 krooni ja Ühtekuuluvusfondi 668 423 krooni. Toetuse tagasiküsimise põhjuseks on olnud huvide konflikti tekkimine, hankereeglite rikkumine ja mitteabikõlblike kulude tegemine.

39. Riigikontrolli küsimustele vastates tegid KOVid ettepanekuid toetusprojektide elluviimisega seotud tegevuste lihtsustamiseks või asutustevahelise koostöö parandamiseks. Peamiselt pakkusid KOVid välja võimalusi liigse bürokraatia vähendamiseks, näiteks ühtlustada ja lihtsustada aruandevorme (vt KOVide ettepanekuid ja ministrite kommentaare lisast E).

Probleemid omafinantseeringuga seavad ohtu uuel perioodil Euroopa Liidu toetuse taotlemise ja kasutamise

40. ELi toetust antakse vaid tingimusel, et abi soovijad lisavad projekti elluviimiseks ka oma rahalise panuse ehk omafinantseeringu. Eelmisel perioodil pidid KOVid projekti kogumaksumusest omafinantseeringuna lisama enamasti 20–25% (vt lisa A). Uuel perioodil on omafinantseeringu nõuet vähendatud mitmetes meetmetes enamasti 15%-ni.

Kas teadsite, et

ELi toetus võib koosneda EL fondide rahast ning Eesti riigi panusest (mingitel juhtudel ka ainult EL fondide rahast).

Uuel perioodil ei ole KOVidele suunatud piirkondade tasakaalustatud ja tervikliku arengu valdkonda kuuluvate meetmetele ja keskkonna valdkonnas näiteks veemajanduse infrastruktuuri meetmele riigieelarvest lisaraha planeeritud, mistõttu Eesti riigi poolne panus tuleb katta KOVide eelarvest.

Kas teadsite, et

siiani (19.06.2008. a seisuga) kinnitatud meetme määruste kohaselt peavad KOVid üldjuhul toetuse taotlemisel kinnitama ja/või tõendama omafinantseeringut (see tähendab, et omafinantseering peab olema planeeritud eelarvesse või tulevaste perioodide kohustuse võtmise kohta peab olema volikogu otsus).

41. Küsitluse käigus selgus, et eelmisel perioodil oli osa KOVide jaoks üheks toetuse mittetaotlemise põhjuseks omafinantseeringu puudumine (vt tabel 2). Ka mitmed toetust saanud KOVid ei taotlenud rohkem toetusi, kuna suuremal arvil projektide finantseerimiseks ei oleks neil raha jätkunud. Samuti tekkis 21% toetust saanud KOVidest probleeme omafinantseeringu tagamisega (vt lisa E), sest paljude projektide elluviimine osutus kulukamaks, kui oli esialgu planeeritud. Kuna projektide kallinemise kulud tuli KOVidel enda eelarvest leida, siis see suurendas omafinantseeringu osa veelgi. Samas ei ole Riigikontrollile teadaolevalt omafinantseeringu probleemide tõttu ühtegi toetusprojekti siiani katkestatud ega sellekohast rikkumist 31.03.2008. a seisuga tuvastatud.

42. Uuel perioodil võib KOVide hinnangul omafinantseeringu tagamine kujuneda veelgi suuremaks probleemiks. Koguni 154 KOVi märkis, et neil võib tekkida raskusi omafinantseeringuga (vt lisa D). Kui eelmisel perioodil oli omafinantseeringuga probleeme peamiselt alla 6000 elanikuga KOVidel, siis uuel perioodil võib KOVide hinnangul probleeme tekkida ka suurematel omavalitsustel ja neil, kes eelmisel perioodil omafinantseeringuga hätta ei jäänud.

43. Enamik 154 KOVist plaanib toetust taotleda koguni 4–7 erineva infrastruktuuri investeringutega seotud meetme alusel. Kui neil puudub raha omafinantseeringuks, siis võib osa nende taotlustest jääda rahuldamata, raskusi võib tekkida toetusprojektide elluviimisel või finantsvõimekuse tagamisel.

44. Meetme määruste kohaselt tuleb KOVide finantsvõimekust hinnata vaid meetme „Kohalike avalike teenuste arendamise” eeltaotluste läbivaatamisel (KOIT-kava koostamisel). Teiste meetmete puhul sellist kohustust ei ole. Samas leidis Rahandusministeerium aastateks 2007–2010 KOIT-kava maakondlike eelistusnimekirjade kooskõlastamisel, et vähemalt 17 KOVil võib tekkida raskusi omafinantseeringu tagamisega, sest neil on probleeme finantsvõimekusega⁹. Sellest hoolimata otsustas Vabariigi Valitsus nende KOVide toetusprojektid KOIT-kavasse kinnitada¹⁰. Riigikontroll näeb riski, et toetust võivad saada omavalitsused, kes ei ole suutelised omafinantseeringut tagama. See aga omakorda seab ohtu toetuse kasutamise, mis võib kokkuvõttes viia KOVilt toetuse tagasinõudmiseni.

Rahandusministri selgitus: Nõutud omafinantseerimise olemasolu tagamine struktuuritoetuse taotlemisel on seadusega (nii perioodi 2004–2006 struktuuritoetuse seadus kui ka perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seadus) toetuse saajale pandud kohustus. Struktuuritoetus makstakse välja tagantjärele juba tehtud kulude ulatuses ning pärast omafinantseeringu tasumist, seega omafinantseeringu puudumise korral ei ole võimalik projekti teostada. On ka võimalik, et toetuse saaja satub pärast taotluse rahuldamise otsust ootamatult

⁹ Rahandusministeerium hindas KOVide võlakoorust (rahandusministri 11.03.2008. a kiri nr 2512 regionaalministrile).

¹⁰ Vabariigi Valitsuse 29.05.2008. a korraldus nr 241

olukorda, kus tal ei ole võimalik omafinantseeringut tagada – sellisel juhul toetuse rahuldamise otsus tühistatakse ning toetus suunatakse teistele projektidele.

Kas teadsite, et

Riigikontroll tegi juba 2007. aastal auditis „Reoveekäitluse arendamine maapiirkondades Ühtekuuluvusfondi projektide toel” keskkonnaministrile ja rahandusministrile ettepaneku täiendada projektide ettevalmistamistoiminguid selliselt, et enne omavalitsuste omafinantseeringut nõudvate suuremahuliste keskkonnaprojektide rahastamise otsuse langetamist esitatakse taotlused Rahandusministeeriumile kooskõlastamiseks.

Nii keskkonna- kui ka rahandusminister leidsid, et riigi ülesandeks ei ole hinnata KOVide finantsvõimekust, vaid KOVid peaksid selle eest ise vastutama.

Kuigi esmajoones on kohaliku omavalitsuse üksuse kohustus tagada taotlemisel omafinantseeringu olemasolu ning järgida kohustuste võtmisel seadustest tulenevaid piiranguid, peame oluliseks, et taotluse rahuldamise otsusele eelneks asjaomase kohaliku omavalitsuse üksuse finantsvõimekuse igakülgne analüüs, et sellega vähendada projektide mitterealiseerimise riske.

Omafinantseeringu võimekuse hindamisel saab arvesse võtta kassajääke, tulevaste perioodide prognoositavat rahavoogu, kohustusi ja muid investeeringuvajadusi. Kuna omavalitsusüksus saab oma finantsvõimekust aktiivselt kujundada, siis tuleks riskide ilmnemisel hindamisel arvesse võtta ka omavalitsusüksuse meetmed riskide maandamiseks.

Siseministri (regionaalministri ülesannetes) selgitus: Eelkõige tagatakse omafinantseeringu olemasolu struktuuritoetuse väljamaksmise korra abil, mis ei luba toetust välja maksta ilma, et toetuse saaja on selle kulu juba omalt poolt teinud. Kõigi omavalitsuste osas on EAS-il olemas omavalitsusüksuste finantsvõimekuse andmebaas, mis baseerub rahandusministeeriumi jooksvatel andmetel. Mõnevõrra suuremad on probleemid tõese info saamise osas pigem mittetulundusorganisatsioonidega ja nende osas tuleb teha senisest põhjalikumaid taustauuringuid.

Keskkonnaministri selgitus: Toetuse saaja on struktuuritoetuse seaduse (perioodi 2004–2006 ja 2007–2013) kohaselt kohustatud tagama omafinantseeringu olemasolu. Kui seda nõuet ei täideta, siis on tegemist asjaoluga, mille korral taotluse rahuldamise otsust ei oleks tehtud ning sellele võib järgneda nimetatud otsuse kehtetuks tunnistamine. Omafinantseerimist kajastavate andmete nagu ka teiste taotluses esitatavate andmete õigsuse eest vastutab KOV.

Haridus- ja teadusministri selgitus: Omafinantseerimise olemasolu tagamine struktuuritoetuse taotlemisel (juhul, kui omafinantseering on ettenähtud meetme tingimustes) on toetuse saajale struktuuritoetuse seadusega pandud kohustus. Kohalik omavalitsus peab olema suuteline hindama enda finantsvõimekust omafinantseeringu tagamisel ning vastutab seega tagamise eest ise. Projekti kavandi ja taotluse esitamise üks lisadokumente on garantiikiri omafinantseeringu tagamise kohta. Struktuuritoetuse taotlemise faasis on rakendusüksusel võimalus vajadusel (nt valesti arvestatud omafinantseerimise määr, projektis rahalise panusega osalevate partnerite kinnituskirjade puudumine, määratlemata finantseerimise allikas) täpsustada taotluses toodud omafinantseeringu olemasolu.

Reeglina tehakse toetuse saajale väljamakseid tasutud kuludokumentide alusel. Toetuse saamiseks ehk tehtud kulutuste kompenseerimiseks peab iga taotleja esitama rakendusüksusele väljamaksetaotluse. Väljamaksetaotlusega koos tuleb esitada nõutud kuludokumendid (nt arved, tööde vastuvõtu aktid ja lepingud) ja nende tasumist tõendavad dokumendid. Toetuse saaja tehtud kulud kompenseeritakse vastavalt rahastamisotsuses sätestatud kaasfinantseerimise määrale. Ehk kui toetuse

saaja omafinantseeringu määraks on 15%, kompenseeritakse struktuurifondide vahenditest 85% tehtud kuludest. Juhul kui väljamakse tehakse osaliselt tasutud kuludokumentide alusel, on väljamakse teostamise eelduseks omafinantseeringu ulatuses kuludokumentide tasumine. Kui väljamaksetaotlusest selgub, et toetuse saaja ei ole omafinantseerimise kohustust täitnud, võib rakendusüksus peatada väljamaksed projektile.

45. Riigikontrolli küsimustele vastates tegid KOVid omafinantseeringu tagamisega seotud probleemistiku leevendamiseks ettepanekuid, millele Riigikontroll küsis ministrite kommentaarid (vt lisa E). Üle poole küsimustikule vastanud KOVidest leidis, et riik peaks neid toetama omafinantseeringu osas. Näiteks märgiti, et omafinantseeringu määra võiks alandada rohkem mahajäänud piirkondades ja ühisprojektides, riik võiks anda KOVidele pikaajalist laenu jms.

/digitaalselt allkirjastatud/

Airi Mikli
V auditorsakonna peakontrolör

Ülevaate käigus selgunud olulisemad probleemid ja ministrite vastused

Riigikontroll saatis ülevaate rahandusministrile, regionaalministrile, majandus- ja kommunikatsiooniministrile, keskkonnaministrile ning haridus- ja teadusministrile selgituste ja kommentaaride esitamiseks. Lisaks saatis Riigikontroll ülevaate teadmiseks ka sotsiaalministrile ja riigisekretärile.

Rahandusminister ja kantsler saatsid oma vastuse 29. juulil 2008, haridus- ja teadusminister 29. juulil 2008, rahvastikuminister majandus- ja kommunikatsiooniministri ülesannetes 29. juulil 2008, siseminister regionaalministri ülesannetes 30. juulil 2008, keskkonnaminister 4. augustil 2008.

Allpool olevad tabelid annavad ülevaate olulisemate probleemide kohta ministritelt saadud vastustest. Ministrite kommentaarid omavalitsustelt laekunud ettepanekute kohta on toodud lisas E.

Üldised kommentaarid ülevaate kohta

Keskkonnaminister: Üldise kommentaarina perioodi 2007–2013 toetuse jagamise planeerimise kohta märgime, et KKM on senini rakendanud kõiki meetmeid erinevate huvigruppide kaasamiseks ja võimalusel arvestanud nende seisukohtadega ning mittearvestamisel seda põhjendanud. Elukeskkonna arendamise rakenduskava 2007–2013 (mis suunab Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERDF) ja Ühtekuuluvusfondi (ÜF) vahendite kasutamist keskkonnakaitse, energeetika, kohaliku ja regionaalse arengu, hariduse ning tervishoiu ja hoolekande arendamise valdkonnas) koostamise erinevatesse tööühmadesse ja juhtühmadesse oli kaasatud vastavate ministeeriumide ja struktuurivahendite rakendusüksuste kõrval ka omavalitsusliidud, eesmärgiga arvestada nende seisukohtadega võimalikult operatiivselt. Samuti kuuluvad omavalitsusliidud elukeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetsete suundade, millistes KKM on rakendusasutus („Veemajanduse ja jäätmeäitluse infrastruktuuri arendamine“ ja „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“) juhtkomisjoni liikmete hulka. Juhtkomisjoni ülesannetes on jälgida prioriteetsete suundade eesmärkide saavutamist; kinnitada prioriteetsete suundade seirearuanne; teha vajadusel ettepanekuid rakendusasutuse juhile eelarve jaotuse ja muude eelarvet puudutavate küsimuste kohta prioriteetsete suundade „Veemajanduse ja jäätmeäitluse infrastruktuuri arendamine“ ja „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ alasuundade ja meetmete lõikes ning teha rakendusasutuse juhile ettepanekuid meetme määruse vastuvõtmiseks või muutmiseks.

Ülevaate käigus selgunud olulisemad probleemid	Ministrite vastused
<p>Transpordi infrastruktuur ja elamumajandus</p> <p>Enamik omavalitsusi ei saa toetust taotleda transpordi infrastruktuuri ja elamumajanduse arendamiseks. (p-d 6–9)</p>	<p>Rahvastikuminister majandus- ja kommunikatsiooniministri ülesannetes:</p> <p>Kohalikest omavalitsustest saavad perioodil 2007–2013 taotleda toetust meetmest „Transpordi infrastruktuuri arendamine“ Tallinn ja Tartu, kuna nad on ainsate potentsiaalsete taotlejatena märgitud „Majanduskeskkonna arendamise rakenduskavas“ (rakenduskava) (vt: http://www.fin.ee/doc.php?78507, lk 101 viimane lõik ja lk 109; Euroopa Komisjoni poolt 9.10.2007, otsuse nr K(2007)4694, OP nr CCI2007EE161PO001). Rakenduskavast tulenevalt on transpordi infrastruktuuri arendamise eesmärgiks riigi tähtsaimate transpordiinfrastruktuuri projektide elluviimine, pöörates peamiselt tähelepanu oluliste ühenduste arendamisele TEN-T võrgustikus.</p> <p>Tallinna ja Tartu linn saavad toetust taotleda, kuna nad on suurimad Eesti linnad, kus TEN-T võrgustiku teed põhjustavad asula läbimisel suuremaid transpordiprobleeme; need linnad on reaalselt võimelised Ühtekuuluvusfondi projekte kaasfinantseerima ja neid ka ellu viima; väiksemate kohalike omavalitsuste puhul (näiteks Pärnu ja Jõhvi) lahendatakse transpordiküsimused, sh linna läbiva TEN-T võrgustiku probleem, Maanteeameti kaasabil (toetuse saaja on Maanteeamet). Projektide olulisuse ja kalliduse tõttu on need kooskõlastatud Euroopa Komisjoniga investeringute kava koostamise etapis.</p> <p>Elamumajanduse arendamise meetme „Energiaauditi ja ehitise ekspertise tegemise ning ehitusprojekti koostamise toetamise tingimused ja kord“ raames on planeerimisetapil alates kavandatud toetuse saajateks olnud korteriühistud, hooneühistud ja korterimanike ühised, meedet „Korterelamute renoveerimislaen“ viib ellu SA KredEx ning kasusaajateks eelpool toodud loetletu. Kohalikud omavalitsused ei saa nimetatud meetmetest toetust taotleda, sest meetmete eesmärgiks on korterelamute energiasäästlikkuse suurendamine, saavutamaks riigil lasuvat kohustust säästa energiat 9% lõpptarbija juures (vastavalt direktiivile 2006/32/EÜ, mis käsitleb energia lõpptarbimise tõhusust ja energiateenuseid). Energia lõpptarbimise tõhususe parandamine läbi eluasemefondi annab kõige suurema mõju, kuna ca 96% elamispingu on eraomandis.</p>

Ülevaate käigus selgunud olulisemad probleemid	Ministrite vastused
<p>KOIT-kava koostamine</p> <p>Taotluste hindamine pole omavalitsuste jaoks piisavalt läbipaistev.</p> <p>Eriti mainiti seda seoses meetmega, mille kaudu rahastatakse kohaliku omavalitsuse investeeringu-toetuste ehk KOIT-kava elluviimist. (p-d 16–19)</p>	<p>Siseminister regionaalministri ülesannetes:</p> <p>KOIT kava alusel eraldatav investeeringutoetus on hetkel ainus riigieelarveline kohalike avalike teenuste infrastruktuuri toetusmehhanism, mille puhul objektide valiku aluseks on formaliseeritud hindamine maakondlikul tasemel. Loodud on reaalne vaidlustusmehhanism, millist võimalust, võrreldes eelmise perioodi KOIT kavaga, taotlejad seekord ka kasutasid.</p> <p>Pärast KOIT kava 2007–2010 lõplikku kinnitamist viime läbi analüüsi kava koostamise protseduuride osas, et ilmnenu probleemide alusel (sh läbipaistvusega seonduvad) KOIT kava järgmise voozu tingimusi täiendada. Oleme valmis ka koos Riigikontrolli esindajatega kogu menetlusprotseduuri sellest aspektist läbi analüüsima. Siseministeeriumi ettepanekust lähtuvalt võeti k.a juunis struktuuritoetuse seadusest välja säte, mis keelas ka avaliku iseloomuga projektide osas menetlusperioodi jooksul teavet avalikustada. Ei saa nõustuda toodud järeldusega, et asjaolud, mis tingisid siseministeeriumi poolt kava mitmes jaos Vabariigi Valitsusele esitamise, viitaksid nimelt läbipaistmatuse probleemile.</p>
<p>Infrastruktuuri investeeringud</p> <p>Vajadus infrastruktuuri investeerida on kordades suurem kui eraldatud toetusraha. (p-d 20–28)</p>	<p>Keskkonnaminister:</p> <p>Meetmete toetusmahud kinnitatakse vastavalt Euroopa Liidu (EL) poolt Eestile eraldatavate vahendite mahule. Nimetatud eraldamise eesmärk ei ole katta kõiki kohalike infrastruktuuri seotud investeeringuid, tegemist on EL poolse täiendava abiga, mis annab võimalusi enam planeerida ja teha investeeringuid. Seega on vää eeldada, et meetmetele võimaldatud toetusmahud kataksid kõik vajadused.</p> <p>Riigisiseses õigussüsteemis on erinevate valdkondade (nt jäätmeäitlus, veemajandus) kaupa määratud korraldus- ja arendamisnõuded ja nende nõuetekohase elluviimise eest vastutajad, kes on ühtlasi kohustatud ka vastavalt investeerima. Riigipoolne toetamine (sh struktuurivahenditest) toimub vastavalt olemasolevatele võimalustele ja seatud prioriteetidele.</p> <p>Struktuurivahendite programmiperioodiks 2007–2013 elukeskkonna arendamise rakenduskavas on toetusteks ette nähtud 25,149 miljardit krooni, sellest otseselt keskkonna- ja looduskaitse heaks 11,2 miljardit, millest suure osas on toetuse saajaks kohalikud omavalitsused. Nt veemajanduse ja jäätmeäitluse infrastruktuuri prioriteetset suunda kaasrahastatakse Ühtekuuluvusfondist kogumahas 9,8 mld krooni ning mahukaim osa sellest on ca 6,3 mld krooni, mis eraldatakse ainult kohalikele omavalitsustele veemajanduse infrastruktuuri arendamiseks. Seega Keskkonnaministeeriumi hinnangul on Eesti riik saavutanud struktuurivahendite saamisel ja valdkondade vahelisel jaotamisel elukeskkonna arendamise rakenduskava koostamise raames läbirääkimistel EL-ga head tingimused (võrreldes teiste liikmesriikidega) ning seda eriti kohalike omavalitsuste suhtes.</p> <p>Siseminister regionaalministri ülesannetes:</p> <p>Kahtlemata on struktuuritoetuse vormis eraldatavad vahendid kohaliku omavalitsuse valdkondades oluliselt väiksemad vajadustest (2006. aastal rahandusministeeriumile esitatud hinnangulisest vajadusest ca 3 korda vähem). Kuid sama kehtib ka kõigi teiste valdkondade osas. Paraku on EL struktuuritoetus kõigis toetusvaldkondades mõeldud siseriiklike ressursside täiendamiseks, mitte nende asendamiseks (väga oluline ja kontrollitav on täiendavuse printsiip – siseriiklike vahendite hulk vastavate valdkondade investeeringutesse ei tohi struktuuritoetuse lisandumisel väheneda). Seega tuleb vajadused tagada ennekõike kohalike eelarvete omavahendite ja neid toetavate riigieelarveliste toetustega – neile lisanduvad kaasfinantseeringuna EL vahendid. Investeeringuvõimaluste piiratus on pea samaväärselt toetusvahendite mahuga sõltuvuses taotlejate omafinantseeringuvõimest. Väärub märkimist, et Eesti on läbirääkimiste käigus Euroopa Komisjoniga saavutanud kohaliku avaliku infrastruktuuri osas erandi – reeglina EL liikmesriikides üldhariduskoolide ja sotsiaalhoolekande investeeringuid SF vahenditest sellises vormis ei toetata.</p> <p>Rahandusminister:</p> <p>Nõustume sellega, et riigi ja omavalitsusüksuste vajadused ületavad kasutada olevaid võimalusi ning struktuurivahendite maht on väiksem kui investeeringuvajadused Eesti Vabariigis, seda nii riigile, kohalikele omavalitsusüksustele kui ka ettevõtetele suunatud meetmete puhul. Eesti ei ole siinjuures erand – sarnane olukord on kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides. Struktuurivahendid on riigi ja kohalike omavalitsusüksuste jaoks täiendav rahastamine, mis võimaldab investeeringuid teha rohkem ja kiiremini ning seeläbi hoogustada ühiskonna arengut. Eelkõige on kohalike omavalitsusüksuste investeeringute finantseerimise eest vastutajad omavalitsusüksused ise ning riik toetab nende elluviimist vastavalt riigieelarve võimalustele ning seatud prioriteetidele.</p> <p>Olukorras, kus võimalused jäävad vajadustele alla, on oluline prioriteetide seadmine.</p>

Ülevaate käigus selgunud olulisemad probleemid	Ministrite vastused
	<p>Struktuurivahendite programmiperioodiks 2007–2013 kavandati ühe prioriteedina kohalike omavalitsusüksuste infrastruktuuriinvesteeringute toetamine ca 6 miljardi krooniga. Meetmete, milles kohalikud omavalitsusüksused on võimalikud toetuse saajad, finantseerimise maht on ca 19 miljardit krooni. Seega väga oluline osa struktuurivahendite meetmetest on suunatud peaaesjalikult omavalitsusüksustele. Peame seda oluliseks abiks kohaliku elukeskkonna arendamisel.</p> <p>Haridus- ja teadusminister:</p> <p>Kohaliku ja regionaalne arengu soodustamine on EL tõukefondide vahendite rakendamise üks olulistest eesmärkidest. Regionaalsuse aspekti on olulise kriteeriumina arvestatud projektitaotluste hindamisel. 2007 aasta oktoobris Euroopa Komisjoni poolt kinnitatud elukeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetide seadmisel arvestati ministeeriumite arengukavasid ning valdkondlikke arengukavasid. Rakenduskava koostamise tööühma olid kaasatud lisaks ministeeriumide ja tõukefondide vahendite rakendusüksuste esindajatele ka sotsiaalsete partnerite, sh omavalitsusliitude esindajad. Elukeskkonna arendamise rakenduskava on läbinud avaliku kommenteerimise. Seega on vahendite planeerimisel kohalike omavalitsuste tegelike vajadustega arvestatud. Hariduse valdkonna infrastruktuuri vahendite planeerimisel on arvestatud siiski eelkõige riiklike arengukavadega hariduse valdkonnas. Samas on hariduse valdkonna riiklikes arengukavades arvestatud regionaalsusega, eriti oluliseks on seda peetud üldhariduse, kutsehariduse ja noorte huvitegevuse ja nõustamise valdkonnas. Prioriteetse suuna „Hariduse infrastruktuuri arendamine“ eesmärgiks on kutsehariduse, hariduslike erivajadustega laste koolide, avatud noortekeeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine. Kohalikel omavalitsustel on olnud võimalus esitada projekti kavandeid meetme määrustes kehtestatud tingimustel.</p>
<p>Omafinantseeringu tagamine</p> <p>Probleemid omafinantseeringuga seavad ohtu uuel perioodil Euroopa Liidu toetuse taotlemise ja kasutamise.</p> <p>Riigikontroll küsis ministritelt,</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ kes vastutab selle eest, et toetust ei antaks neile omavalitsustele, kellel ei ole piisavalt finantsvõimekust omafinantseeringu tagamiseks; ■ millest lähtuvalt hinnatakse omavalitsuste omafinantseeringu tagamise võimet. (p-d 40–45) 	<p>Siseminister regionaalministri ülesannetes:</p> <p>Eelkõige tagatakse omafinantseeringu olemasolu struktuuritoetuse väljamaksmise korra abil, mis ei luba toetust välja maksta ilma, et toetuse saaja on selle kulu juba omalt poolt teinud. Kõigi omavalitsuste osas on EASil olemas omavalitsusüksuste finantsvõimekuse andmebaas, mis baseerub rahandusministeeriumi jooksvatel andmetel. Mõnevõrra suuremad on probleemid tõese info saamise osas pigem mittetulundusorganisatsioonidega ja nende osas tuleb teha senisest põhjalikumaid taustauuringuid.</p> <p>Keskonnaminister:</p> <p>Toetuse saaja on struktuuritoetuse seaduse (perioodi 2004–2006 ja 2007–2013) kohaselt kohustatud tagama omafinantseeringu olemasolu. Kui seda nõuet ei täideta, siis on tegemist asjaoluga, mille korral taotluse rahuldamise otsust ei oleks tehtud ning sellele võib järgneda nimetatud otsuse kehtetuks tunnistamine. Omafinantseerimist kajastavate andmete nagu ka teiste taotluses esitatavate andmete õigsuse eest vastutab KOV.</p> <p>Rahandusminister:</p> <p>Nõutud omafinantseerimise olemasolu tagamine struktuuritoetuse taotlemisel on seadusega (nii perioodi 2004–2006 struktuuritoetuse seadus kui perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seadus) toetuse saajale pandud kohustus. Struktuuritoetus makstakse välja tagantjärele juba tehtud kulude ulatuses ning pärast omafinantseeringu tasumist, seega omafinantseeringu puudumise korral ei ole võimalik projekti teostada. On ka võimalik, et toetuse saaja satub pärast taotluse rahuldamise otsust ootamatult olukorda, kus tal ei ole võimalik omafinantseeringut tagada – sellisel juhul toetuse rahuldamise otsus tühistatakse ning toetus suunatakse teistele projektidele.</p> <p>Kuigi esmajoones on kohaliku omavalitsuse üksuse kohustus tagada taotlemisel omafinantseeringu olemasolu ning järgida kohustuste võtmisel seadustest tulenevaid piiranguid, peame oluliseks, et taotluse rahuldamise otsusele eelneks asjaomase kohaliku omavalitsuse üksuse finantsvõimekuse igakülgne analüüs, et sellega vähendada projektide mitterealiseerimise riske.</p> <p>Omafinantseeringu võimekuse hindamisel saab arvesse võtta kassajääke, tulevaste perioodide prognoositavat rahavoogu, kohustusi ja muid investeeringuvajadusi. Kuna omavalitsusüksus saab oma finantsvõimekust aktiivselt kujundada, siis tuleks riskide ilmnmisel hindamise arvesse võtta ka omavalitsusüksuse meetmed riskide maandamiseks.</p> <p>Haridus- ja teadusminister:</p> <p>Omafinantseerimise olemasolu tagamine struktuuritoetuse taotlemisel (juhul, kui omafinantseering on ettenähtud meetme tingimustes) on toetuse saajale struktuuritoetuse seadusega pandud kohustus. Kohalik omavalitsus peab olema suuteline hindama enda finantsvõimekust omafinantseeringu tagamisel ning vastutab seega tagamise eest ise.</p>

Ülevaate käigus selgunud olulisemad probleemid	Ministrite vastused
	<p>Projekti kavandi ja taotluse esitamise üks lisadokumente on garantiikiri omafinantseeringu tagamise kohta. Struktuuritoetuse taotlemise faasis on rakendusüksusel võimalus vajadusel (nt valesti arvestatud omafinantseerimise määr, projektis rahalise panusega osalevate partnerite kinnituskirjade puudumine, määratlemata finantseerimise allikas) täpsustada taotluses toodud omafinantseeringu olemasolu.</p> <p>Reeglina tehakse toetuse saajale väljamakseid tasutud kuludokumentide alusel. Toetuse saamiseks ehk tehtud kulutuste kompenseerimiseks peab iga taotleja esitama rakendusüksusele väljamaksetaotluse. Väljamaksetaotlusega koos tuleb esitada nõutud kuludokumendid (nt arved, tööde vastuvõtu aktid ja lepingud) ja nende tasumist tõendavad dokumendid. Toetuse saaja tehtud kulud kompenseeritakse vastavalt rahastamisotsuses sätestatud kaasfinantseerimise määrale. Ehk kui toetuse saaja omafinantseeringu määraks on 15%, kompenseeritakse struktuurifondide vahenditest 85% tehtud kuludest. Juhul kui väljamakse tehakse osaliselt tasutud kuludokumentide alusel, on väljamakse teostamise eelduseks omafinantseeringu ulatuses kuludokumentide tasumine. Kui väljamaksetaotlusest selgub, et toetuse saaja ei ole omafinantseerimise kohustust täitnud, võib rakendusüksus peatada väljamaksed projektile.</p>

Ülevaate iseloomustus

Ülevaate eesmärk

Riigikontroll koostas ülevaate, et selgitada välja, kuidas kohalikes omavalitsustes (edaspidi KOV) on siiani Euroopa Liidu toetuse taotlemine ja kasutamine sujunud ning millised probleemid võivad neil tekkida uuel toetuste jagamise perioodil.

Riigikontroll ei hinnanud ülevaate koostamise käigus toetuse kasutamise õiguspärasust ja sihipärasust KOVides.

Ülevaate ulatus ja käsitusviis

Ülevaates käsitletakse KOVide taotletud ELi toetusi. Riigikontroll keskendub ülevaates struktuurifondidele ja Ühtekuuluvusfondile. Vaadeldavad perioodid on 2004–2006 ja 2007–2013.

Ülevaade keskendus järgmistele põhiküsimustele:

- Milleks ja kui palju on KOVid Euroopa Liidu toetust taotlenud/saanud?
- Mis põhjustel on osa KOVidest toetust vähe taotlenud/saanud?
- Millised on KOVide hinnangul siiani peamised toetuste taotlemise/rakendamise käigus tekkinud probleemid?
- Mitmes KOVis on toetuse kasutamist kontrollitud ja milliseid puudusi on kontrollimisel tuvastatud?
- Millised toetusvõimalused on KOVidel uuel perioodil (2007–2013) ning millisteks tegevusteks plaanivad KOVid toetust taotleda?

Ülevaate koostamiseks kasutati riikliku struktuuritoetuse registri andmeid ning muid avalikult kättesaadavaid materjale (nt riiklik arengukava, rakenduskavad jm õigusaktid). Samuti küsis Riigikontroll selgitusi ja vajalikku infot Rahandusministeeriumilt, Siseministeeriumilt, Keskkonnaministeeriumilt, Haridus- ja Teadusministeeriumilt, Riigikantseleilt, SA-lt Keskkonnainvesteeringute Keskus, Ettevõtluse Arendamise SA-lt ja SA-lt INNOVE.

Lisaks saatis Riigikontroll kõigile 227 KOVile küsimustiku, millele vastas 2008. aasta märtsis 220 KOVi. Küsimustikuga soovis Riigikontroll teada saada, milliste probleemidega on KOVid siiani kokku puutunud ja millised probleemid võivad nende hinnangul ilmneda edaspidi. Samuti küsiti ELi toetuse mitte taotlemise/saamise põhjusi ning uue perioodi toetusvõimalustega seotud plaane.

Ülevaate koostamise aeg:

Ülevaadet koostati 2008. aasta veebruarist kuni juunini.

Ülevaate koostamise meeskond:

Ülevaate koostasid vanemaudiitor Karin Rajapu ja auditijuht Anneli Narusk.

Kontaktandmed

Ülevaate kohta saab lisainfot Riigikontrolli kommunikatsiooniteenistusest tel +372 640 0704 või +372 640 0777, e-post riigikontroll@riigikontroll.ee

Ülevaate elektrooniline koopia (pdf) on saadaval koduleheküljel www.riigikontroll.ee.

Ülevaate number Riigikontrolli asjaajamissüsteemis on OSV-2-1.4/08/64.

Riigikontrolli postiaadress on:

Narva mnt 11a

15013 TALLINN

Tel +372 640 0700

Faks +372 661 6012

riigikontroll@riigikontroll.ee

Riigikontrolli varasemad auditid Euroopa Liidu toetuste valdkonnas

07.07.2008 – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegevus Ühtekuuluvusfondi projektide juhtimisel

04.10.2007 – Eriaruanne Euroopa Liidu toetusraha kasutamisest Eestis aastatel 2004–2006

11.06.2007 – Reoveekäitluse arendamine maapiirkondades Ühtekuuluvusfondi projektide toel

14.09.2006 – Euroopa Sotsiaalfondi meede 1.3. „Võrdsed võimalused tööturul”

15.06.2006 – Euroopa Komisjoni abiprojekt HASCO Sonda vallas

24.03.2006 – Rahandusministeeriumi tegevus rakendusasutuste ja -üksuste akrediteerimisel

Kõik aruanded on kättesaadavad Riigikontrolli koduleheküljelt www.riigikontroll.ee

Lisa A. Lisainfo omavalitsustele avatud ELi toetuse võimaluste kohta perioodil 2004–2006

Meetme nr ja nimetus	Rakendusasutus ja -üksus	Lisaks omavalitsustele teised võimalikud taotlejad	Minimaalne omafinantseeringu suurus (%)	Lisatingimused
Meede 1.1. „Tööjõu paindlikkust, toimetulekut ja elukestvat õpet tagav ning kõikidele kättesaadav haridussüsteem”	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Haridus- ja teadusministeerium ▪ SA Innove 	Riigiasutus või selle hallatav asutus, Eesti Vabariigis püsivalt tegutsev juriidiline isik	25	Avatud taotlemine. Toetuse minimaalne suurus 225 000 krooni.
Meede 1.3. „Võrdsed võimalused tööturul”	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sotsiaalministeerium ▪ Tööturuamet 	Tööturuamet ja tööhõiveametid	20	Avatud taotlemine.
Meede 1.4. „Haldus-suutlikkuse tõstmine”	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Riigikantselei ▪ Riigikantselei 	Riigiasutused, omavalitsusliidud	25	Avatud taotlemine.
Meede 2.2. „Ettevõtluse infrastruktuuri arendamise toetamine”	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ▪ EAS 	Ettevõtted, eriti väike-ettevõtted, potentsiaalsed ettevõtjad, ettevõtete ühendused, ettevõtluse tugi-teenuseid pakkuvad mittetulundusühingud	25–50	Avatud taotlemine. Toetuse minimaalne suurus 100 000 krooni, maksimaalne suurus 2,5 miljonit krooni aastas.
Meede 4.2. „Keskkonna- infrastruktuuri arendamine”	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Keskkonnaministeerium ▪ SA KIK 	Eestis registreeritud äriühingud, keskkonnakaitsega tegelevad riigiasutused, sihtasutused ja mittetulundusühingud, kellel on põhikirjas sätestatud loodus- või keskkonnakaitse tegevus	25	Avatud taotlemine. Toetuse minimaalne suurus 200 000 krooni ja maksimaalne suurus 5 miljonit krooni.
Meede 4.3. „Kutse- ja kõrghariduse ning seda toetava infrastruktuuri kaasajastamine”	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Haridus- ja teadusministeerium ▪ SA Innove 	Riigi- või munitsipaalomandis olevad kutseõppeasutused, riigi või omavalitsuse osalusega eraõigusliku juriidilise isiku omandis olevad kutseõppeasutused, riigi rakenduskõrgkoolid ja avalik-õiguslikud ülikoolid, maa- valitsused, teavitamis- ja nõustamiskeskused ning avatud noortekeskused, haridusvaldkonna sihtasutused ja mittetulundusühingud	20	Kava alusel. Toetuse minimaalne suurus 500 000 krooni.
Meede 4.6. „Kohalik sotsiaal-majanduslik areng”, sh <ul style="list-style-type: none"> ▪ alameede 4.6.1. „Kohaliku füüsilise elukeskkonna arendamine”; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Siseministeerium ▪ EAS 	Sihtasutused, mittetulundusühingud ja avaliku sektori enamusosalusega äriühingud (ainult katlamajade, kaugküttevõrgustiku ja tänavavalgustus-	20 (osal juhtudel 50)	Alameetme 4.6.1 toetused antakse KOIT-kava alusel. Alameetmes 4.6.2 toimub avatud taotlemine, kus toetuse minimaalne

Meetme nr ja nimetus	Rakendusasutus ja -üksus	Lisaks omavalitsustele teised võimalikud taotlejad	Minimaalne omafinantseeringu suurus (%)	Lisatingimused
<ul style="list-style-type: none"> alameede 4.6.2. „Piirkondade konkurentsivõime suurendamine” 		süsteemide puhul), maakonnamuuseumid, riigiasutused kaitstavate loodusobjektide valitsejatena		suurus on 500 000 krooni ja maksimaalne suurus 15 miljonit krooni.
Keskonnasektor	<ul style="list-style-type: none"> Keskonnaministeerium SA KIK 	Transpordi infrastruktuuri eest vastutavad valitsusasutused, keskkonnakaitsega seotud valitsusasutused, riigi osalusega transpordi-, energeetika- ja keskkonnaalal tegutsevad ettevõtjad, omavalitsuse osalusega transpordi-, energeetika ja keskkonnaalal tegutsevad ettevõtjad, kes täidavad avalikke ülesandeid.	15	Projekti minimaalne maksumus 156 miljonit krooni.
Transpordisektor	<ul style="list-style-type: none"> Majandus- ja Kommunikatsiooni ministeerium Maanteeamet, AS Tallinna Lennujaam, Veeteede Amet, Tehnilise Järelevalve Amet (enne Raudteeinspeksioon) 	Transpordi infrastruktuuri eest vastutavad valitsusasutused, keskkonnakaitsega seotud valitsusasutused, riigi osalusega transpordi-, energeetika- ja keskkonnaalal tegutsevad ettevõtjad, omavalitsuse osalusega transpordi-, energeetika ja keskkonnaalal tegutsevad ettevõtjad, kes täidavad avalikke ülesandeid.	15	

Allikas: Riikliku arengukava ajavahemikuks 2004–2006 programmitäiend, meetme määrused

Lisa B. Lisainfo omavalitsustele avatud ELi toetusmeetmetest perioodil 2007–2013

Prioriteetne suund / meede	Meetmele eraldatud toetussummad kroonides (ELi toetus koos Eesti riigi panusega)	Rakendusüksus	Lisaks omavalitsustele teised võimalikud taotlejad	Toetust taotleda plaanivate omavalitsuste arv ¹¹
Elukeskkonna arendamise rakenduskava				
1. Veemajanduse ja jäätmeäitluse infrastruktuuri arendamine				
Veemajanduse infrastruktuuri arendamine	6,4 miljardit	KIK	omavalitsustele kuuluvad veeettevõtted	185
Tavajäätmeprügilate rajamine	ei ole kinnitatud	KIK	mittetulundusühingud, sihtasutused, jäätmeäitlusettevõtted	20
Nõuetele mittevastavate tavajäätmete prügilate sulgemine	630 miljonit	KIK	mittetulundusühingud, sihtasutused, jäätmeäitlusettevõtted	30
Jäätmetekke vähendamine, jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine	ei ole kinnitatud	KIK	mittetulundusühingud, sihtasutused, jäätmeäitlusettevõtted	129
2. Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine				
Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine	ei ole kinnitatud	KIK	loodusõppeasutused	53
3. Energiamajanduse arendamine				
Kaugkütte ning taastuvenergia-allikatest elektri- ja soojuse tootmise süsteemide parendamine	ei ole kinnitatud	KIK	ettevõtted, mittetulundusühingud	87
Välisõhu kaitse ja kliimamuutuste leevendamine	ei ole kinnitatud	KIK	ettevõtted, sihtasutused ja mittetulundusühingud	X
Eluasemefondi parendamiseks teadlikkuse tõstmine (programm)*	9 miljonit	SA KredEx	korteriühistud	40
4. Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng				
Kohalike avalike teenuste arendamine	2254 miljonit	EAS	mittetulundusühingud ja sihtasutused	172
Linnaliste piirkondade arendamine	886 miljonit	EAS	mittetulundusühingud ja sihtasutused	22
Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine	1549 miljonit	EAS	mittetulundusühingud, sihtasutused, riigiasutused, avalik-õiguslikud ülikoolid	174
Üleriigilise tähtsusega turismi- ja kultuuriobjektide arendamine	791 miljonit	EAS	mittetulundusühingud, sihtasutused, riigiasutused, kõrgkoolid	68

¹¹ Omavalitsustele avatud meetmete lõplik nimekiri ei olnud Riigikontrolli poolt saadetud küsimustiku hetkeks veel selgunud.

Prioriteetne suund / meede	Meetmele eraldatud toetussummad kroonides (ELi toetus koos Eesti riigi panusega)	Rakendus-üksus	Lisaks omavalitsustele teised võimalikud taotlejad	Toetust taotleda plaanivate omavalitsuste arv ¹¹
Tööstusalade ja kompetentsivõrgustike arendamine	ei ole kinnitatud	EAS	mittetulundusühingud, sihtasutused, riigiasutused, kõrgkoolid	88
5. Hariduse infrastruktuuri arendamine				
Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine	316 miljonit	SA Innove	maavalitsused, nende hallatavad asutused ning eraõiguslikud juriidilised isikud, kes on avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide asutajad või üheks asutajatest	174
Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine	2600 miljonit	SA Innove	Haridus- ja Teadusministeerium	X
Hariduslike erivajadustega õpilaste õpikeskkonna kaasajastamine	400 miljonit	SA Innove	Haridus- ja Teadusministeerium, maavalitsuste hallatavad hariduslike erivajadustega õpilaste üldhariduskoolid	X
6. Tervishoiu ja hoolekande infrastruktuuri arendamine				
Riiklike hoolekande asutuste reorganiseerimise	490 miljonit	Sotsiaalministeerium	Sotsiaalministeerium, AS Hoolekandeteenused	25
Inimressursi arendamise rakenduskava				
1. Elukestev õpe				
Täiskasvanuhariduse arendamine (programm)*	217,5 miljonit	SA Innove	Haridus- ja Teadusministeerium, MTÜ Eesti Vabaharidusliit, MTÜ Eesti Täiskasvanute Assotsiatsioon Andras	42
Kutseõppe sisuline kaasajastamine ning kvaliteedi kindlustamine (programmid)*	226 miljonit	SA Innove	SA Innove, Eesti Infotehnoloogia SA ja Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus	14
Avatud taotlusvoorud kutse- ja täiskasvanuhariduses	ca 80 miljonit	SA Innove	ei ole kinnitatud	44
Teavitamis- ja nõustamissüsteemi arendamine (programmid)*	70,1 miljonit	SA Innove	SA Innove ja Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus	43
Kooli poolelajamise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parandamine (programmid* ja avatud taotlusvoor)	ca 138,4 miljonit	SA Innove	Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, Tiigrihüppe AS	71
Noorsootöö kvaliteedi arendamise programm*	69,6 miljonit	SA Innove	Eesti Noorsootöö Keskus	131
Keskonnahariduse arendamise programm*	ei ole kinnitatud	KIK	ei ole kinnitatud	73

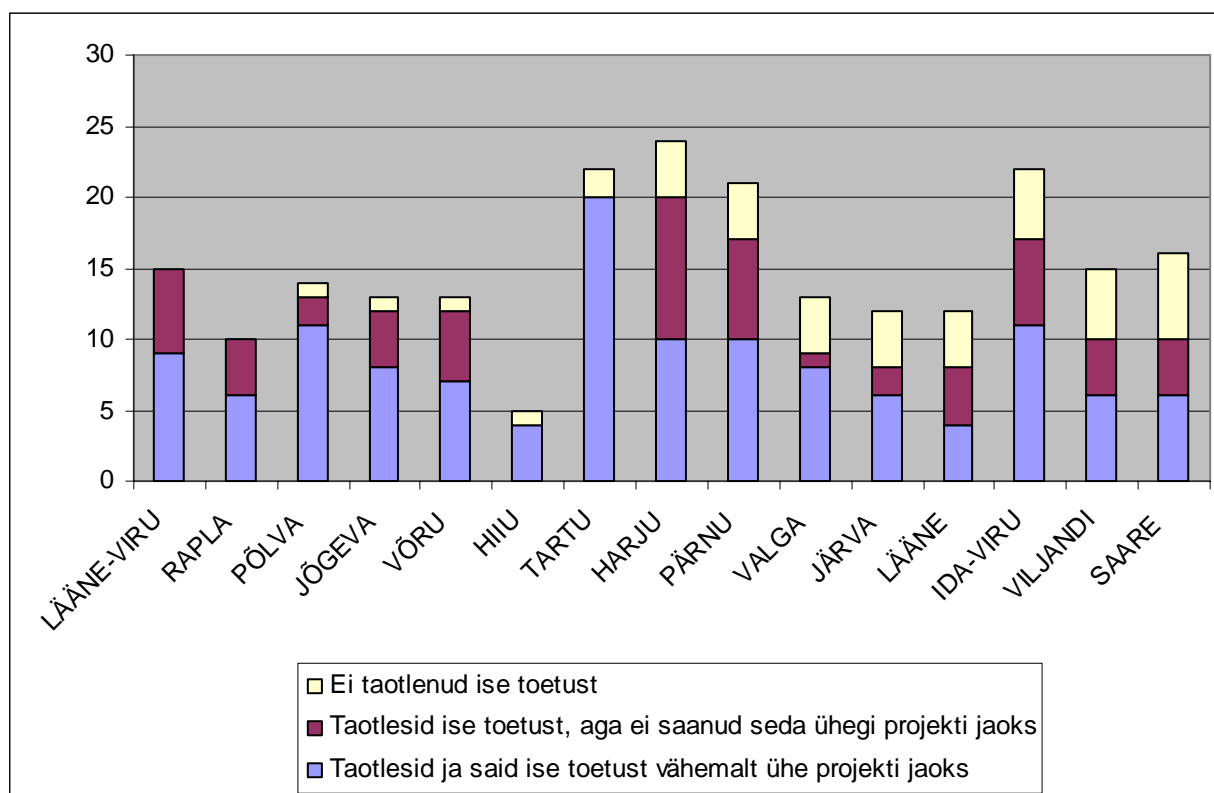
Prioriteetne suund / meede	Meetme eraldatud toetussummad kroonides (Eli toetus koos Eesti riigi panusega)	Rakendusüksus	Lisaks omavalitsustele teised võimalikud taotlejad	Toetust taotleda plaanivate omavalitsuste arv ¹¹
3. Pikk ja kvaliteetne tööelu				
Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed	105,2 miljonit	SA Innove	mittetulundusühingud, äriühingud, sihtasutused, riigiasutused jt	48
Kvalifitseeritud töajõu pakkumise suurendamine	2 miljardit	SA Innove	mittetulundusühingud, äriühingud, sihtasutused, riigiasutused jt	27
Tööelu kvaliteedi parandamine	102,7 miljonit	SA Innove	mittetulundusühingud, äriühingud, sihtasutused, riigiasutused jt	31
5. Suurem haldusvõimekus				
Riigi, kohalike omavalitsuste ja mittetulundusühingute strateegilise juhtimissuutlikkuse tõstmine	71,7 miljonit	Riigikantselei	valitsusasutused, riigi ametiasutused, omavalitsusliidud, riigi asutatud sihtasutused ning tööandjate, töövõtjate ja mittetulundusühingute esindusorganisatsioonid	112
Avalike teenistujate, kohalike omavalitsuste ja mittetulundusühingute töötajate koolitus ja arendamine	137,2 miljonit	Riigikantselei	valitsusasutused, riigi ametiasutused, omavalitsusliidud	144
Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava				
1. Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime				
Turismi turundustoetus avalikule ja kolmandale sektorile	105 miljonit	EAS	riigiasutused, mittetulundusühingud, sihtasutused	X
Turismiinfosüsteemide arendamine (programm ja investeeringute kava)*	105,8 miljonit	EAS	Programmi elluviija on EAS. Loodavaid andmebaase saavad omavalitsused oma infosüsteemidega tasuta liidestada jms.	X
Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamine (programm)*	433 miljonit	EAS	Programmi elluviija on EAS, kellega koos on muuhulgas omavalitsustel võimalik osaleda näiteks Eestit tutvustavatel üritustel.	49
4. Strateegilise ja regionaalse tähtsusega transpordinvesteeringud				
Transpordi infrastruktuuri arendamine	9,8 miljardit	Veeteede amet, Maanteeamet, Tehnilise Järelevalve Amet, AS Tallinna Lennujaam	Veeteede Amet, Maanteeamet, Tehnilise Järelevalve Amet, AS Tallinna Lennujaam, AS Saarte Liinid, AS Elektriraudtee, AS Tallinna Sadam	63
5. Infoühiskonna edendamine				

Prioriteetne suund / meede	Meetmele eraldatud toetussummad kroonides (ELi toetus koos Eesti riigi panusega)	Rakendusüksus	Lisaks omavalitsustele teised võimalikud taotlejad	Toetust taotleda plaanivate omavalitsuste arv ¹¹
Infoühiskonna edendamine	630 miljonit	Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus (RIA)	valitsusasutused, avalik õiguslikud juriidilised isikud, mittetulundusühingud, sihtasutused	63

* KOVID ei saa otseselt toetust taotleda, vaid neil on võimalus osaleda programmi tegevustes ja kaudselt toetust saada (nt osaleda koolitused)

Allikas: Rakendusasutused ja -üksused, www.struktuurifondid.ee 31.05.2008. a seisuga, Riigikontrolli küsimustik

Lisa C. Euroopa Liidu toetuse taotlemise aktiivsus omavalitsustes maakonniti perioodil 2004–2006¹²

Allikas: Rahandusministeeriumi andmed, sh struktuuritoetuse register 31.03.2008. a seisuga

¹² Joonis kajastab vaid toetusi, mida taotlesid omavalitsused, mitte nendele kuuluvad äriühingud, mittetulundusühingud, sihtasutused jms.

Lisa D. Euroopa Liidu toetuse taotlemise ja elluviimise käigus omavalitsustel tekkinud probleemid

Probleemide kirjeldus	Periood 2004–2006, % vastanutest		Periood 2007–2013, % vastanutest	
	Oli probleemiks	Ei olnud probleemiks	Võib saada probleemiks	Ei saa tõenäoliselt probleemiks
Toetuse taotlemisega seotud probleemid				
Taotluse koostamiseks jäetud ettevalmistusaeg on liiga lühike	24	64	33	40
Taotluste vormistamine on keeruline	19	68	22	57
Meetme määrused ja muud juhendmaterjalid ei ole piisavalt selged/üheselt mõistetavad	19	72	16	57
Taotluse koostamiseks vajalik info ei ole hõlpsasti ja/või õigeaegselt kättesaadav	12	76	15	60
Ei toimu piisavalt koolitusi, kus õpetatakse taotluste koostamist	11	74	11	62
Taotluste hindamisprotsess ei ole piisavalt läbipaistev	25	55	40	26
Toetuse elluviimisega seotud probleemid				
Rakendusüksusele esitatavaid aruandeid on keeruline koostada	31	58	26	47
Projekti muutmiseks on rakendusüksuselt raske luba saada	13	68	20	38
Riigihangetega ilmnevad probleemid	18	70	30	44
Projekti elluviimine osutus kulukamaks kui esialgu planeeritud, mistõttu tekkis probleeme projekti eesmärgi täitmisega	40	48	–	–
Projekti elluviimise käigus tekib probleeme rakendusametusest või -üksusest info saamise ja tõlgendamiseks	14	74	15	49
Ei tehta piisavalt koolitusi projektijuhtimiseks vajalike oskuste ja teadmiste suurendamiseks	7	74	–	–
Nii taotlemise kui ka elluviimisega seotud probleemid				
Probleemid omafinantseeringu tagamiseks	21	65	70	25

Allikas: Riigikontrolli küsimustik

Lisa E. Omavalitsuste ettepanekud ja ministrite kommentaarid

Omavalitsustelt laekunud ettepanekud	Ministrite kommentaarid
Bürokraatia vähendamiseks ja ametnike oskuste suurendamiseks tehtud ettepanekud	
<p>1. Muuta taotlemine taotlejasõbralikumaks, vähem bürokraatlikuks: lihtsustada taotluste ja aruannete vorme ja juhendmaterjale.</p> <p>Näiteks teha aruannete e-vormid, mis juhivad tähelepanu ebatäpsusele aruandes ja võimaldavad kohe vead ära parandada.</p> <p>Aruannete täitmiseks oleks vaja koostada näidisülesandeid (arvude baasil).</p> <p>Aruandevormide ettevalmistamisel tuleks kasutada erinevatel rakendusüksustel samalaadseid vorme ja võimalust "täida lüngad".</p>	<p>Rahandusminister:</p> <p>Aruandevorme parendatakse ja lihtsustatakse aegamööda, vajaduste ja kitsaskohtade tekkimisel. Kahtlemata kaasneb ulatusliku toetusega ka aruandluskohustus, kuid vormide täitmisel on alati võimalik rakendusüksusega konsulteerida, samuti on võimalik teha ettepanekuid nende vormide lihtsustamiseks. E-aruandluse võimaluste arendamine on plaanis ning arendustööd peaks käivituma 2008. a teisel poolel. Täiel määral ei ole aruannete vorme võimalik ühildada, sest projektid on oma olemuselt väga erinevad, kuid osaliselt see ühildamine toimub ka e-aruannete süsteemi käivitamisel.</p> <p>Siseminister regionaalministri ülesannetes:</p> <p>Küsimus on aktuaalne ja neid võimalusi, mis on siseministeeriumil ja EAS-il selles osas, me ka kasutame. Kõik realistlikud ettepanekud on seejuures teretulnud.</p> <p>Haridus- ja teadusminister:</p> <p>Bürokraatiaga seotud ettepanekutega on Haridus- ja Teadusministeerium võimaluste piires arvestanud. Taotlemise taotlejasõbralikumaks ja vähem bürokraatlikuks muutmine ning taotlusvormi lihtsustamine on ka Haridus- ja Teadusministeeriumi eesmärgiks. Taotluste ja aruannete vormid on koostatud vastavalt Euroopa Komisjoni nõuetele, seega tihti ei ole neid võimalik rohkem lihtsustada. Toimub ka e-vormide väljatöötamine. Elektrooniline taotlemine võimaldaks mingil määral ühtlustada erinevate rakendusüksuste taotlusvormide.</p> <p>Keskkonnaminister:</p> <p>KKM-i koostatud/koostatavate meetmete raames on reeglina taotluse vormi ja ka KKM-i poolt nõutavate aruannete vormi ja vastavate juhendmaterjalide kehtestamine rakendusüksuse pädevuses. KKM on seisukohal, et vastavad vormid peavad olema piisavad, et RÜ saaks vajalikus matus ning kujul vajaliku informatsiooni üheselt mõistetavalt kätte.</p>
<p>2. Taotluste vormistamiseks peaks jääma piisavalt aega.</p> <p>Info peaks olema aegsasti kättesaadav ja paremini jõudma otse omavalitsusteni.</p> <p>Kiiremini tuleks töötada välja juhiseid taotluste esitamiseks.</p>	<p>Rahandusminister:</p> <p>Oleme nõus, et taotluse ettevalmistamiseks peab alati jääma piisav aeg, samuti peab alati olemas juhend taotluse täitmiseks ning võimalus selle protsessi raames nõu küsida. Taotlusvoorude kaudu rakendatavate meetme osas on vastav minimaalne ajavahemik sätestatud meetme tingimuste määrukses.</p> <p>Teavitustöö, mis puudutab meetmeid ning taotlusvoorude avamisi on ulatuslik – väljastatakse pressiteated, mida levitatakse ka infolistide kaudu, korraldatakse infopäevi, teateid taotlusvoorude avanemise kohta avaldatakse ajalehtedes jne. Rahandusministeerium on koostöös rakendusasutuste ja -üksustega mitmeid juhendeid välja töötanud. Taotluse koostamiseks on võimalik neid struktuurivahendite koduleheküljelt leida või rakendusüksusest küsida. Palju infot leiab ka rakendusüksuste kodulehekülgedelt ning perioodi 2007–2013 meetmete ettevalmistamise ajakava on kättesaadav aadressil www.struktuurifondid.ee.</p> <p>Siseminister regionaalministri ülesannetes:</p> <p>Meile ei ole laekunud infot, et taotluste vormistamise aja ja vastava infoga oleks põhimõttelisi probleeme.</p> <p>Keskkonnaminister:</p> <p>KKM nõustub, et taotluse ettevalmistamiseks peab jääma piisavalt aega ning info hõlpsasti kättesaadav. KKM on seisukohal, et nii valitsusasutused kui ka rakendusüksused on seda põhimõtet järgides toiminud. Väljastatakse pressiteateid, korraldatakse infopäevi jmt. Lisaks on rakenduskava iga prioriteetse suuna kohta moodustatud juhtkomisjon, kuhu kuuluvad ka kohalike omavalitsuste liitude esindajad. Nimetatud juhtkomisjonid menetlevad struktuuritoetustega seotud olulisi küsimusi – sh meetmemäärusi, millega sätestatakse toetuse andmise tingimused ja kord. Rahandusministeeriumi korraldusasutuse kui ka rakendusüksuste poolt on välja töötatud suur hulk juhendmaterjale.</p>

Omavalitsustelt laekunud ettepanekud	Ministrite kommentaarid
<p>3. Vähendada taotluste menetlusaega nii, et taotluste rahuldamise otsustamine muutuks operatiivsemaks.</p> <p>Muuta hindamised läbipaistvamaks, et oleks vähem subjektiivsust otsuste tegemisel. Tagada hindamiskomisjonide töös poliitiline sõltumatus.</p> <p>Selleks et teha õigeid valikuid, peaksid taotlusi hindama spetsialistid, mitte poliitikud ja projektikogemuseta inimesed.</p>	<p>Rahandusminister:</p> <p>Taotluste hindamise asjatundlikkus ning sõltumatus tuleb tagada. Selleks on kõikide meetmete puhul töötatud välja hindamiskriteeriumid ning hindamisjuhised, hindamise viivad läbi asjakohase valdkonna spetsialistid.</p> <p>Hindamise läbipaistvus, st hindamisprotsessi dokumenteerimine ning otsuste põhjendamine, on oluline nii kontrollijälje säilitamise seisukohalt (hindamisprotsessi korrektsust auditeeritakse ning protseduuri rikkumisel on võimalik tulemusi ka vaidlustada) kui ka sisuliselt – tagasiside taotluses esinevate puuduste kohta aitab taotlejal tihti peale edaspidi projektide planeerimise ja taotluste koostamisega tulemuslikumalt toime tulla.</p> <p>Siseminister regionaalministri ülesannetes:</p> <p>Vastavalt määrustele on taotluste menetlusaeg kavapõhiste meetmete puhul kuni 25 tööpäeva, jooksva taotlemisega meetmete puhul kuni 65 tööpäeva. Keskmine reaalne menetlusaeg oli 2004–2007 perioodil vastavalt 19 ja 47 tööpäeva. Oluliselt seda lühendada enam realistlik ei ole.</p> <p>Pädevate hindajate valik on oluline küsimus ja toodud printsibiiga nõustume.</p> <p>Haridus- ja teadusminister:</p> <p>Taotlusi menetletakse võimalikult kiiresti. Menetlusprotsessi kõige ajamahukam etapp on taotluste hindamine sõltumatu ekspertide poolt. Oleme arvamusel, et taotlusi peavad hindama vastava ala sõltumatud eksperdid, kellel peab olema piisavalt aega taotluse üksikasjade tutvumiseks ja oma hinnangu kujundamiseks. See aga välistab menetlusaegade vähendamise.</p> <p>Keskkonnaminister:</p> <p>Taotluste menetlemine toimub rangelt haldusmenetluse seaduses sätestatud nõudeid järgides (mille kohaselt mh haldusmenetlus viiakse läbi eesmärgipäraselt ja efektiivselt, vältides üleliigseid kulutusi ja ebaeeldivusi isikutele ning menetlustoimingud viiakse läbi viivitusega, kuid mitte hiljem kui seaduses või määruses sätestatud tähtaja jooksul).</p> <p>Taotluste hindamisel järgitakse struktuuritoetuse seaduse § 16 lõikes 1 sätestatud nõuet, mille kohaselt nõuetele vastavaid taotlusi hindavad kompetentsed ja taotleja suhtes erapooletud isikud meetme tingimustes sätestatud korras ja hindamiskriteeriumide alusel.</p>
<p>4. Koolitada tasuta omavalitsuste projektidega tegelevaid ametnikke kogu projekti protsessist: taotluste koostamine, projekti elluviimine ja aruandlus.</p> <p>Korraldada maakondades põhjalikke ning praktilisi õppepäevi.</p>	<p>Rahandusminister:</p> <p>Info- ja koolituspäevi korraldatakse tihti. Kohalikel omavalitsusüksustel on võimalik taotluste koostamisel konsulteerida ka rakendusüksuse ning maakondliku arenduskeskusega, kes nõustavad taotlejaid tasuta. Struktuuritoetusest rahastatavate projektide planeerimine ning elluviimine ei erine oluliselt teiste projektide planeerimisest ja rakendamisest, seega mis tahes projektide juhtimise kogemus ning projektijuhtimiskoolitus on suuresti abiks.</p> <p>Siseminister regionaalministri ülesannetes:</p> <p>Kõik vastavad teabepäevad viiakse läbi SF tehnilise abi vahendite abil siseministeeriumi, EASi ja maakondlike arenduskeskuste poolt. Taotlejad ning toetuse saajad nende eest maksma ei pea. Täiendava koolitusvajaduse ilmnemisel saab neid operatiivselt ka lisaks olemasolevatele korraldada. Lisaks on võimalik saada tasuta konsultatsioone maakondlikest arenduskeskustest. EAS on koostanud rea juhendmaterjale eri tüüpi projektide tarbeks ja neid koostatakse juurde.</p> <p>Haridus- ja teadusminister:</p> <p>Nii rakendusüksused (SA Innove ja SA Archimedes) kui ka Haridus- ja Teadusministeerium korraldavad infopäevi ja koolitusi meetmete sihtrühmade kuuluvale potentsiaalsetele taotlejatele. Infopäevadel ja koolitustel räägitakse nii toetuse kasutamise põhimõtetest kui ka antakse juhiseid taotlusvormide täitmiseks ja esitamiseks.</p> <p>Rakendusüksuste ja ministeeriumi korraldatavad koolitused ja infopäevad on tasuta ning kattesaadavad kõigile, sh kohalike omavalitsuste projektidega seotud ametnikele.</p>
Omafinantseeringuga seotud ettepanekud	
<p>5. Toetused peaksid olema suunatud eelkõige mahajäämuse likvideerimiseks.</p>	<p>Rahandusminister:</p> <p>Kohalikud omavalitsused soovivad tulenevalt omavalitsuse jõukusest</p>

Omaavalitsustelt laekunud ettepanekud	Ministrite kommentaarid
<p>Et säilitada riigis toetuste jagamisel teatud tasakaal, peaksid olema toetuse määrad regionaalselt erinevad (95–35%). Arenenud piirkondades (suured keskused) võiks olla omafinantseeringumäär suurem ja selle võrra mahajäänud piirkondades väiksem.</p>	<p>diferentseeritud omafinantseeringu määra. Meetme tingimuste määrad näevad ette minimaalse omafinantseeringu määra ning maakondliku hindamise korral on maakondades võimalik kokku leppida kõrgema omafinantseeringu määra kasutamine. Omafinantseeringu määra diferentseerimine nõuab põhjalikku analüüsi ja arvestada tuleb asjaoluga, et sellega ei rikutaks kohalike omavalitsuste võrdse kohtlemise printsiipi.</p> <p>Siseminister regionaalministri ülesannetes:</p> <p>Eri regioonidele diferentseeritud tingimuste seadmine eri valdkondade osas on olnud üleval ja diskutiivne pikemat aega. Igal juhul ei tohi lahendused olla subjektiivsed ning nendega ei tohi riivata võrdse kohtlemise printsiipi. Struktuuritoetuse omafinantseeringu määr – 15% on soodsam, võrreldes teiste ja varasemate riiklike toetusmehhanismidega. KOIT kava kogemus paraku näitab, et just pigem ebasoodsamates tingimustes regioonide omavalitsused on kokkulepete nimel valmis panustama oluliselt suurema omafinantseeringuga (heaks me seda ei kiida, kuid aktsepteerime). Omafinantseeringuraskuste puhul on pahatihti väga subjektiivne vahet teha, kuivõrd on need tingitud senistest ülejökäivatest või valedest finantsotsustest, kuivõrd objektiivsetest oludest.</p> <p>Keskkonnaminister:</p> <p>Investeeringute planeerimisel peavad mahajäänud piirkonnad arvestama enda võimekust projekti ellu viia ning investeeringu jätkusuutlikkust. Need on eeldused toetuse saamisel ning kasutamisel (nt tulenevalt EL-i etteantud vastavast struktuuritoetuse kaasrahastamise arvestamise meetodidest nn tulusatele projektidele, ei ole võimalik toetada majanduslikus mõttes jätkusuutmatuid projekte). Samuti tuleb tõendada toetuse abil soetatud vara sihtotstarbelist kasutamist ka aastaid pärast projekti lõppu. Seega KKM on seisukohal, et üksnes riigipoolne toetuse eraldamine iseenesest ei likvideeri mahajäämist, vaid terviklik ja tasakaalustatud kohaliku omavalitsuse arengu kavandamine, kaasates erinevaid vajalikke otseseid ja kaudseid investeeringuid.</p>
<p>6. Enam võiks toetada ja soodustada ühis- ja koostööprojektide elluviimist (näiteks alandada ühisprojektide puhul omafinantseerimise määra või toetada kaasfinantseeringuga).</p>	<p>Rahandusminister:</p> <p>Oleme arvamusel, et ühis- ja koostööprojekte ei peaks eelistama teistele projektidele omafinantseerimismäära langetamise ja riikliku kaasfinantseeringu andmise kaudu. Ühis- ja koostööprojektide elluviimist peaksid soodustama projekti parem kvaliteet, haaravus, tulemuslikkus ning paremad omafinantseeringu tagamise võimalused.</p> <p>Siseminister regionaalministri ülesannetes:</p> <p>Ühis- või koostööprojektid on eelistatud juhul, kui projekti iseloom seda eeldab. Omafinantseeringu määra alandada ei saa, eri valdkondade seisukohast tähtsate tegevuste puhul saab omafinantseeringu osas toetada vastava valdkonna ministeerium.</p> <p>Keskkonnaminister:</p> <p>KKM nõustub igati, et toetuste jagamisel võiksid olla eelistatud KOV-ide ühis- ja koostööprojektid. Tulenevalt vajadustest ja võimalustest, mida on hinnatud KKM-i koostatavate üleriigiliste strateegiliste arengukavade raames, seda meetmemääruste hindamiskriteeriumite seadmisel arvestatakse.</p>
<p>7. Riik võiks luua fondi, mis aitaks osaliselt rahastada omavalitsuste omafinantseeringut (näiteks omavalitsustel võiks olla võimalus saada soodsamatel tingimustel pikaajalist laenu projektide elluviimiseks).</p>	<p>Rahandusminister:</p> <p>Kohalikud omavalitsused soovivad investeeringute omaosaluse katteks riigieelarves vastava fondi loomist või soodustingimusel laenude väljastamist. Riigieelarves on mitmed erinevad meetmed kohalike omavalitsusüksuste investeeringute toetamiseks: näiteks investeeringuvahendid hariduskulude pearahas, toetus lasteaedade õpikeskkonna arendamiseks, veeprojektide kaasfinantseerimise toetus. Neid vahendeid on võimalik kasutada struktuurivahendite projektide omaosaluse katmiseks. Riigieelarve seadus võimaldab riigieelarvest laenu andmist, kuid kommertsbankade laenuingimused on omavalitsuste jaoks soodsamad.</p> <p>Siseminister regionaalministri ülesannetes:</p> <p>Küsimus kuulub rahandusministeeriumi pädevusse. Arutatud sellist võimalust on.</p>
<p>8. Riik võiks vähendada eelarve koostamisel laenuvõtmist piiravaid normatiive (näiteks veemajanduse infrastruktuuri arendamiseks võetud laenusid ei tohiks liita omavalitsuste</p>	<p>Rahandusminister:</p> <p>Kohalikud omavalitsused on teinud ettepaneku vähendada laenuvõtmise piiranguid üksikutes valdkondades (nt veemajandus). Oleme seisukohal, et</p>

Omavalitsustelt laekunud ettepanekud	Ministrite kommentaarid
<p>üldisesse laenukoormusesse).</p>	<p>valdkonnapõhiste erinevate laenuarvestuste rakendamine ei ole otstarbekas, sest tihti peale on väga raske laenude võtmise otstarvet määratleda, kui laen võetakse üks suuremas summas mitme erineva valdkonna objekti investeringute finantseerimiseks. Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse eelnõus nähakse ette omavalitsusüksuse parema omafinantseerimisvõimekuse korral võimalust suurendada netovõlakooormust eelarve põhitegevustulude mahuni.</p> <p>Siseminister regionaalministri ülesannetes: Probleem väljub struktuuritoetusega seotud spetsiifiliste küsimuste ringist.</p>
<p>Muud ettepanekud</p>	
<p>9. Tuleks hinnata Eesti regioonide piirkondlikke erinevusi.</p> <p>Kõike ei saa hinnata lähtuvalt regiooni elanike arvust. Näiteks lisaks elanike arvule lähtuda asustustihedusest territooriumil ja teenuste kättesaadavusest piirkonnas.</p>	<p>Rahandusminister:</p> <p>Struktuuritoetuse andmine ja kasutamine tugineb pikaajalisele planeerimisele, konkreetse piirkonna või sektori vajadustele ning arengueeldustele. Seega struktuurivahendite puhul ei ole mõeldav konkreetse summa eraldamine igale potentsiaalsele taotlejale sõltumata selle taotleja vajadustest, suutlikkusest või planeeritavatest tegevustest. On olemas meetmed, mis on suunatud peamiselt kohalikele omavalitsusüksustele tulenevalt nende ülesannetest ja pädevustest, kuid juhime tähelepanu, et kohalikule arengule aitavad kaasa ka need meetmed, mis on suunatud ettevõtjatele, mittetulundusühingutele, haridusasutustele jne. Koostöös teiste partneritega piirkonnas on seeläbi võimalik tuua piirkonna rohkem toetust, koostöö teiste omavalitsusüksustega omakorda aitab leevendada omafinantseerimise nappusega seotud probleeme.</p> <p>Siseminister regionaalministri ülesannetes:</p> <p>Nõustume põhimõtteliselt ettepaneku olemusega. Ka KOIT kava osas on kaalutud väga erinevaid maakondliku rahajaotuste valemeid ja vastavaid ettepanekuid. Varianti, mis kõigile oleks kõige soodsam, ilmselt olla ei saagi, oluline on saavutada regioonidevaheline kompromiss. Regionaalseid iseärasusi tuleb maakondadesiseselt arvestada eeltaotluste hindamisel.</p>
<p>10. Nii riigi kui ka omavalitsusliitude tasandil võiks planeerida peale KOIT-kava ka teiste meetmete osas omavalitsuste investeringuvajadusi.</p>	<p>Siseminister regionaalministri ülesannetes: Nõustume ettepanekuga.</p> <p>Rahandusminister: vt punkt 9 kommentaari.</p>
<p>11. Uue perioodi 2007–2013 toetuste jagamise planeerimisel oleks võinud</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ rohkem aega olla ettepanekute/kommentaari tegemiseks; ■ olla debatid erinevate valdkondade rahastamise proportsioonide üle; ■ rohkem arvestada meetme määrustesse tehtud ettepanekutega (seoses erinevate piirangutega); ■ rohkem arvestada piirkondlike omavalitsusliitude seisukohti ja andma neile rohkem otsustusõigust. 	<p>Siseminister regionaalministri ülesannetes:</p> <p>Ettepanekute tegemiseks rakenduskavade osas oli perioodil 2006–2007 erineval moel vähemalt 3 vooru, seega võis neid sisuliselt teha kogu ettevalmistusperioodi vältel. Erinevate valdkondade vaheline rahajaotus otsustati Vabariigi Valitsuse poolt, millele eelnesid vägagi aktiivsed diskussioonid. Meetmete määruste väljatöötamisel kaaluti läbi kõik laekunud märkused ja ettepanekud, sh maakondlike liitude omad. Võimalusel nendega ka arvestati. Mitteamistamise põhjusteks olid eeskätt: seda ei võimaldanud struktuuritoetuse eri taseme reeglistikes ettekirjutatu, seda ei võimaldanud Eesti riigi seadusandlus ja eri valdkondade poliitikaalused, ettepanek ei olnud aktsepteeritav valdava enamiku asjassepuutuvate poolt. Vajadusel esitame Riigikontrolli esindajatele meetmete tingimuste määruste märkustega arvestamise tabelid. Maakondlikele omavalitsusliitude suurema otsustusõiguse andmise küsimus on päevakorral, kuid seda ei saa teha struktuuritoetuse andmist reguleerivate õigusaktidega.</p> <p>Rahandusminister: vt punkt 9 kommentaari</p>
<p>12. Omavalitsustele võiks ette anda toetuse piirmäärad, et oleks garanteeritud taotluse ettevalmistamiseks ja vormistamiseks kulutatud vahendite ja aja tulemuslik kasutamine.</p>	<p>Siseminister regionaalministri ülesannetes:</p> <p>Printsiip oleks vastuolus struktuuritoetuse üldpõhimõtetega. Toetatakse rakenduskava eesmärkide seisukohast mõjusamate konkreetsete objektide arendamist, mitte ei jagata raha valdade ja linnade eelarvete vahel.</p> <p>Rahandusminister: vt punkt 9 kommentaari</p>

Allikas: Riigikontrolli küsimustik ja ministrite vastused